

MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA, ART I POLÍTICA

Preu: 20 cènts. - Pelai, 62. Telèf. 15300. - Subscripció: 2'50 ptes. trimestre

Què en farem del Poble Espanyol?

UNES QUANTES OPINIONS

Els artistes i l'empresa que han construït el Poble Espanyol diuen que pot resistir indefinidament si es té compte a tenir les teulades en bon estat i a evitar les goteres. Reunint el Poble les dues condicions essencials d'estar bé i de tenir caràcter permanent, creiem oportuna una petita enquesta sobre aquesta pregunta: ¿Què en farem del Poble Espanyol?

Evidentment aquesta consulta podria ampliar-se molt. Creiem, però, que les respos-

JOAQUIM BORRALLERAS

Ens contesta amb una graciosa plaiantaria. En Borralleras donaria el Poble Espanyol als avantguardistes perquè el reformessin al seu gust. Ja veuríem — diu — què en sortiria.

J. V. FOIX

No ignorareu que el conegut avantguardista, un dels homes de *L'Amic de les Arts*,

el Mossèn que ell consagraria al culte les dues esglésies del Poble Espanyol.

— Què us diré? — afegeix —. Em faria una certa il·lusió veure passejar pel Poble una processó de Corpus.

EL QUE OPINA UN ALTRE MOSSÈN

L'anterior pregunta al Mossèn artista va ésser feta al carrer. Però, succeeix que si atureu un capellà al carrer, aviat, i sense saber com, en compareix un altre, i un altre.

En efecte, al cap d'un moment un altre senyor sacerdot se'n oferia a l'entreviu.

El segon Mossèn va aprovar el projecte del seu amic de donar al culte les dues esglésies del Poble.

I va afegir: — I podrien crear un benifet en cada una d'aquestes esglésies.

— T'agraeix la bona intenció — va fer l'altre.

L'ESCUPTOR REBULL

La resposta d'En Rebull és molt concisa, i sobretot molt avantguardista:

— Tornar les cases del Poble Espanyol a llurs pobles.

MÀRIUS AGUILAR

El director de *La Noche* i *El Día Gráfico* queda una mica sorprès, quan li fem la pregunta.

— Home — ens diu per començar —, aquí estem acostumat a fer-ne d'enquestes, però no a contestar-les.

Mitja dotzena de paraules persuasives, i En Màrius Aguilar es decideix a donar-nos la seva opinió:

— Un cop acabada l'Exposició, el Poble Espanyol no el destinaria a res. Més ben dit, sí: el destinaria a ésser enderrocat totalment.

— Per què? No us agrada?

— No. És un pastitx. Una mena de mostuari. Com a atracció, ja està bé, però res més que com a atracció. Així és que, acabada l'Exposició, ja no té raó d'existir.

SANTIAGO RUSSINYOL

Quan l'anem a trobar, estem creguts que ens en dirà una de fresca. I, evidentment, la diu.

— No he vist encara el Poble Espanyol, però pel que he llegit i pel que m'han explicat, em penso que en tinc una idea bastant aproximada.

— A què el destinariu, doncs, un cop acabada l'Exposició?

— A fer juergas regionals.

— I a res més?

— També es podria mirar de donar entent a la gent que trabuquessin els barris. Vull dir que els catalans no s'haurien de

té al barri català del Poble Espanyol una botiga de xocolata a la pedra, producte refinat amb el qual havia enllaminat abans tots els senyors de Sarrià.

Aquest fet ha trasbalsat potser les idees avantguardistes d'En Foix. Perquè sabeu què ens ha dit En Foix? Ens ha dit amb una certa emoció després de fer mil elogis del Poble: «Sembla que es tracta de consolidar-lo i donar-li vida.»

L'ESCUPTOR DUNYAC

Convertiria el Poble Espanyol en un gran museu d'arts decoratives: moble, indumentària, etc., etc.

I al costat d'aquest museu podria haver-hi lloc pels oficis artístics. Això donaria al Poble una vida extraordinària.

PERE INGLADA

Que hi facin al costat un poble modern, modèlic, fet pels millors arquitectes d'avantguarda. Així la gent podria triar. I potser es trobaria un tipus de poble amb totes les exigències modernes. Com a contrapès de l'arqueologia, aquesta realització seria una lliçó excel·lent.

V. SOLER DE SOJO

Creu En Soler de Sojo que caldria que el Poble Espanyol fos poblat per artesans, ferrers, ebenistes, fusters, cistellers, especialment per gent d'oficis artístics.

RAFAEL BENET

El pintor i crític Rafael Benet sembla que no hi regui gaire.

— El Poble — ens diu — podria ésser un magnífic camp d'experiències que podria ésser ofert als bombers perquè hi fessin simulacres d'incendi.

OPINIÓ D'UNS QUANTS MÚSICS

En una penya de músics se'ns ha contestat amb unanimitat, que cal que el mestre Lamothe de Grignon examini la conveniència de portar-hi la Banda Municipal.

També se'ns ha fet observar que el carrer que serà obert des de la plaça del Rei a la via Laietana perjudicaria molt les condicions de la plaça on habitualment dona els concerts la Banda Municipal.

Reconeixen que el Poble Espanyol no és tan centric com la plaça del Rei, però des del Poble no se sentirà el soroll dels automòbils.

Els músics, doncs, coincideixen amb Rosend Llates, que també és músic.

EL PINTOR LLUÍS MERCADER

Fer-ne pensions pels americans quan el Poble sigui habitable.

Això deu voler dir que En Mercader no hi viuria.

EL QUE OPINA UN MOSSÈN

Un reverend amic nostre, molt conegut per la seva competència en matèries d'art, és també de parer de donar vida al poble, però, naturalment, vida espiritual. Ens diu

La plaça del Poble Espanyol

tes que oferim són ja suficients per donar idea de l'èxit d'aquesta pensada d'uns quants artistes excel·lents i de l'interès del públic que aquesta obra sigui dignament conservada.

JOAN SACS

Ara que es parla tant del Poble Espanyol de l'Exposició de Montjuïc, i ja que MIRADOR obre una informació sobre el destí que caldria donar posteriorment a aquest conjunt de construccions, permeteu, estimat director, que hi digui la meua.

Crec doncs, i ho crec fermament, que el Poble Espanyol mai seria tan ben utilitzat com estant-hi un museu del moble. Aquest museu hauria d'ésser principalment dedicat al moble català, després al moble de les altres terres hispàniques, però també al moble estranger, particularment al moble dels països més representatius en l'art de l'ebenisteria. Museu del moble, instal·lacions d'interiors complets de diverses èpoques, museu del vehicle, museu dels utensilis domèstics, museu de joguines, museu d'indumentària, en fi, el gran museu de totes les arts concernents a la vida domèstica, però particularment museu de l'art del moble. I el mateix el moble ric i arquitectural que el moble provincià, i àdhuc el moble rural.

Enlloc com en el Poble Espanyol de Montjuïc podria ésser més ben classificada i millor instal·lada aquesta matèria, la qual per les seves dimensions i per la seva fabulosa diversitat ocupa espais extensíssims arreu on ha estat museitzada. La construcció sòlida dels diversos edificis que componen el Poble Espanyol de Montjuïc és probablement garantia de bona i perdurable instal·lació de les col·leccions que proposem. Aquest museu o conjunt de museus del moble formarien alhora i de manera fatal el museu d'arts decoratives que encara no posem, i el qual, no obstant, és avui dia el primer museu que deuen procurar establir les grans ciutats industrials. No oblidem la gran lliçó que ens donà l'Exposició Internacional de les Arts Decoratives, de París, de l'any 1925, en la qual els nostres artistes decoradors feren un bon paper, però no hi pogueren fer negoci com n'hi feren altres pobles tant o més petits que Catalunya, però que s'havien utilitzat des de tots els punts de vista per a la creació, per a la fabricació en gran escala i per a l'exportació.

Cal tenir present que a hores d'ara el moble antic de les terres peninsulars és encara relativament abundant i barat. Dintre pocs anys serà escàs, i, de retop, car. I això que diem ara del moble és pot dir dels utensilis. En el mercat d'antiguitats de Barcelona es troben antics atuell domèstics que ningú vol avui dia ni regalats, i els quals aviat seran introbables fins pagant-los a pes d'or, perquè són realment objectes d'immens valor, i més propensos a la destrucció i desaparició que altres objectes més prestigiosos o més específicament artístics.

ROSSEND LLATES

El Poble Espanyol és una cosa decorativa explotant la nota pintoresca: serveix actualment perquè la gent hi vagi a badar. ¿Per què no ha de continuar servint per a la mateixa cosa? Que no ho desfacin. Que ho deixin com està. Només, que ho posin a més bon preu. Els dies de feina l'entrada a ral; les festes, dos rals. Podrien despatxar-hi refrescos i vendre-hi joguines i records, com al peu del monument a Colom. Una vegada l'any hi hauria entrada gratuïta... Ah! m'oblidava de dir que a la plaça podria tocar la banda municipal, la xaranga d'un regiment i alguna còpia de sardanes. En resum, fer-lo més pintoresc.

Avui voten a Anglaterra els homes i les dones. La gran democràcia pot decidir en aquestes hores els destins del món.

MIRADOR INDISCRET

Ha sortit "El Matí"!!!

Divendres passat va fer la seva aparició — i ha seguit fent-la cada dia, fins ara — el novell diari catòlic *El Matí* precedit de nombrosos assaigs generals.

El trobàvem més interessant i divertit quan encara no sortia.

Es clar que tractant-se d'un diari ortodox, no hauríem de desitjar-li res, sinó dir, acatant humilment altíssims dissenys: «Que Déu li doni el que més li convingui», i, si desaparegués, exclamar amb resignació: «Tant de bé li ha fet Déu».

Ben al contrari, li desitgem llarga i pròspera vida.

Sacrilegi

Ja és sabut que *El Matí* va decidir no fer cap comentari de boxa com no fos per esbravar-se contra l'esport dels punys.

Les facècies de la secció esportiva de l'esmentat diari no s'acaben ací. Diu que un dia va comparèixer al despatx del senyor Thió i Rodés allò que alguns en deien un jovincl.

— Vostè dirà — va fer En Thió.

— Un servidor — digué l'infantó — voldria ésser de la secció d'esports d'*El Matí*.

— De quin esport voldria encarregar-se?

— He pensat que potser no tenen ningú per ressenyar el «Tir de Colom»...

— Reina Santíssima! — féu en Thió i Rodés tot esgarriat —. Sant cristià! ¿Però que no ho sap que el colom representa la tercera persona de la Santíssima Trinitat?

Un cas...

Joan Chabàs, el pulcre secretari de l'Estelrich, va anar l'altre dia a una penya del Colom. Va parlar una mica de *La Gaceta Literaria*, de Juan Ramón Jiménez, va fer dues o tres frases brillants i després se'n va anar.

Els reunits, naturalment, van quedar-se «sols». Un d'ells va dir, referint-se al que se'n acabava d'anar:

— És un cas, aquest noi...

— Sí — afegí un altre —. És un cas com un Chabàs!

Particular i urgent

Catalunya Social ha acollit en les seves columnes un col·laborador de preu, el fariseu que signa Jordi de Llafranc, molt conegut pel nom a Girona, Santa Coloma de Farnés i, en general, en tot el bisbat de Girona.

Jordi de Llafranc no mou la ploma per defensar res, perquè no creu en res, sinó per anar contra algú.

El consell més bo que li podem donar és que s'estigui quiet i escrigui tan poc com pugui.

Que segueixi, si vol, fent versos i proses, que al capdavant no ve d'un escriptor dolent més o menys. No llegint-lo s'està llest.

Però que no es dediqui a moralitzar perquè en aquest camp encara li reconeixem menys qualitats que en el de la literatura.

Qui és Jordi de Llafranc? Evidentment, Jordi de Llafranc no té cèdula. Però el co-neixem perfectament.

No el perdrem de vista.

Fill de quant?

Un tal Joan Bagueny ha escrit que MIRADOR és fill de cent cinquanta o dues centes mil pessetes, i s'ha cregut que amb aquesta afirmació ens deixava sense esma.

Qualsevol es creuria que Joan Bagueny és fill de les seves obres. Si no fos la seva fortuna personal, molt superior a la que ens atribueix, ¿quins llibres hauria publicat tota la veritable novel·la, ¿com hauria tingut la barra de prologar un llibre d'un escriptor pel qual no sentim, i'teràriament, inclinació, però que està infinitament per sobre de Joan Bagueny, que ni escriure sap?

Joan Bagueny — potser ni calia dir-ho — és un dels paladins més estrenus de l'impagable setmanari que es diu — aneu a saber per què — *Catalunya Social*.

Intrusisme i periodisme

Tothom coneix el Dr. Turó, metge i aspirant a regidor lerrouxista.

El dia de la inauguració de l'Exposició, estava l'home indignat davant el devesall d'intrusos que havien envaït el lloc destinat a la premsa.

— Hem de fer 'sortir — cridava — a tots els que no són periodistes! Els hem de treure!

Un periodista li allargà la mà i li digué:

— Passi-ho bé, si se'n va.

Aquell mateix dematí, el Dr. Turó interrogava, sense conèixer-lo, a Edouard Hel-

sey, el redactor de *Le Journal*:

— És periodista, vostè?

— Home, sí...

— Jo, sap, vinc per *Le Petit Journal*.

— Ah!

La bona educació

«L'alcalde, el delegat d'Hisenda, el governador, el ministre».

Però *La Veu* mai, absolutament mai, no s'equivoca. *La Veu* dirà eternament: el senyor Bisbe.

L'altre dia la seva humilitat religiosa va arribar al grau més alt. Encapçalà una notícia de Lleida així:

«Un senyor Bisbe de viatge».

En aquest punt, i en altres — així ho creu tothom — *El Matí* no guanyarà a *La Veu*.

Un home de paraula

Francesc Madrid, una vegada que els amics li preguntaven quan pensava casar-se, va contestar, qui sap si volent-se assegurar un ben llarg termini:

— Quan surti *El Matí*.

I bé, el popular periodista ha complert puntualment la seva paraula. Dilluns passat, als tres dies de l'aparició del diari catòlic va contraure matrimoni amb la no menys popular actriu del Romea senyoreta Maria Lluïsa Rodríguez, pel qual motiu els desitgem totes les felicitats imaginables.

Una copalta al colomar de l'Estadi

Amb motiu de la inauguració de l'Exposició, amb tantes cerimònies, i àpats, i festes i «soirées», amb la congestió natural del tràfec, la mobilització de tants convidats, i la presència de tants representants oficials de tot arreu, els taxis no paren un moment, i per trobar-ne un de buit quan el necessiteu, cal que us espavileu de valent. Però com que tot i així de vegades no hi ha manera que en trobeu cap, s'ha donat el cas, que no hi ha dubte que fa molt bonic, que els senyors amb frac i barret de copa han hagut de campar-se-les com han pogut, i així tothom ha pogut veure'n a peu pels carrers, agafant tota la pols i drets i atapeïts a les plataformes dels tramvies, i àdhuc n'hem pogut admirar de penjats als estres d'algun Foronda, aguantant-se el copalta i amb els faldons del frac volejant.

Un cas bonic era el del dia de la inauguració de l'Estadi. Tothom ha pogut llegir que els periodistes que es varen sacrificar — a cobrar pel cap baix un centenar de duros al mes — a mangonejar dins de la Casa de la Premsa de l'Exposició, havien tingut la gentilesa de destinar als seus companys esportius, un lloc tan preferent en l'Estadi de Montjuïc com l'espaiós colomar, des d'on hom veu la pilota de futbol tan petita de dimensions, que arriba a dubtar de si ha anat a presenciar un partit de futbol o un match de golf.

De cop, però, entre la sorpresa general dels periodistes esportius enfilats com havien pogut a les canyes del colomar, es presenta un senyor amb barret de copa i jaqué. Era el senyor Elias Juncosa (Corredisses), tan popular a *La Veu de Catalunya*, que devia haver anat a algun banquet i no havia tingut temps de canviar-se de roba.

Algú li digué:

— Home, senyor Elias, trobo que no fa, pujar ací dalt tan mudat. Vostè ha d'anar a tribuna preferent.

— Ca, home, ca! — interrompé un altre esportiu —. Ve que ni l'anell al dit. Precisament ens faltava un barret de copa per fer volar els coloms.

Rectificació

MIRADOR anava errat. La gent de Girona també tenen un representant a les oficines de l'Exposició. En el departament central hi ha un expert comptable que es diu Girona.

Així les comarques de la Selva i l'Empordà estan més ben representades que Barcelona i Tarragona.

Observeu: Girona.

En canvi: Barceló, Tarragó...

Els funerals de l'Eldorado

Davant de l'Eldorado baixaven del tramvia de Sarrià tres monges.

Una d'elles diu:

— Debe haber mucho dinero en Barcelona, porque mirad cómo derriban esta casa.

— No era una casa — féu la segona —. Era un teatro.

— ¡Jesús, cuánto se habrá pecado en este sitio! — va dir la tercera.

— Aquí habrá ahora un Banco — va fer observar la més ben informada.

— Pues hay que dar gracias a Dios — va replicar la més escrupolosa —. ¡Un teatro menos!

El stand de Madame Colibri

A la Secció d'Indústries Tèxtils del Palau de l'Agricultura, de l'Exposició, els sastre parisencs tenen un stand en el qual, per a la presentació de trajes, el decorat i els maniquins corresponen a una escena del primer acte de *Maman Colibri*, de Bataille.

El dia de la inauguració del pavelló francès, el rei es deturà davant aqueix stand, on dos artistes de la Comédie Française recitaren un «apòsiti», per cert molt cursi, de Valmy - Bayse i li oferiren unes flors.

La Noche, en donar-ne compte, parlà del «stand de modas de Madame Colibri».

L'endemà al matí, gairebé tots els diaris feren igualment el reclam de «Madame Colibri».

Badant

L'altre dia a la secció d'esports del nostre benvolgut confrare *La Veu de Catalunya*, parlant de l'automobil de cursa «Golden Arrow» deia «Flecha de Oro». Advertim als nostres llegidors que *La Veu* és un diari que s'escriu en català i que és diari des de l'any 1899; abans era setmanari. No sé si ens entenen.

A l'inrevés, un altre dia, a la mateixa secció va sortir la següent nota: «el partit de futbol jugat entre X i Z va resultar molt sos.» Sos pretén ser la traducció de *soso*, com més d'un llegidor poden haver endevinat.

Entrada al barri andalus

moure del barri andalus, els andalusos del basc, els bascos del català, etc.

— I això, per què?

— Vós direu! Per aclimatar-nos a tots els ambients i per veure si d'una vegada rutlla aquella unitat de què tant es parla...

LLUÍS PLANDIURA

El senyor Plandiura és un dels més autoritzats per a parlar del Poble Espanyol, sigui el que es vulgui el punt de vista amb què s'enfoqui la qüestió.

— El primer que s'hauria de fer un cop acabada l'Exposició — ens diu — és mirar de treure del Poble Espanyol els diners que ha costat.

— Bé, però com?

— Llogant-lo, per exemple, a una casa de pel·lícules. La Paramount i la Metro han fet oferiments en aquest sentit.

— Dignes de tenir en compte?

— I tant!

Coses i gent de la setmana francesa

La senyora d'Emile Fabre

Sopar de gala als Ambassadeurs. Festa parisenca.

Presideix la taula de la Premsa l'actriu de la Comédie Française Mme. Dussane, esposa del gran repòrtier Edouard Helsey.

Unes taules enllà, es dibuixa la trista silueta d'Emile Fabre, l'Administrador de la Comédie, acompanyat de la seva esposa.

Un dels comensals pregunta a Mme. Dussane:

— Es comedianta, la senyora de Fabre?

— No — respon Mme. Dussane.

— Si ho fos, no s'hi hauria casat — salta René Benjamin.

El famós satíric ja ha començat a desaparar.

Mme. Dussane distribueix els plats

El cambrer no arriba a poder donar els plats als comensals.

Com que es troba, fent les racions, gairebé al costat de Mme. Dussane, aquesta es brinda a passar els plats a cada un dels presents a taula.

— Em fa l'efecte — diu somrient l'eminent actriu — que sóc una mare que dona el sopar als seus fillsets...

Els focs que no són perillosos

A la taula, tot és alegria. Només està seriós Pierre Mac Orlan. S'ha posat el frac, que el té impossibilitat de moure's, i s'ha adonat, en arribar, que tots els seus col·legues van amb smolking.

No pot arribar a dissimular el seu mal humor. Durant l'hora del sopar, ningú no ha sentit la seva veu.

Castell de focs al defora.

Tot hom s'aixeca per a veure'ls cillor. Tot hom, menys Mac Orlan.

— Oh! Comme ils sont beaux! — exclama Mme. Dussane.

Mac Orlan, per fi, parla:

— Surtout, ne sont pas dangereux!

Em coneixereu?

Simon Arbellot, l'enviat especial de *Le Figaro*, és un xicot bellugadís i divertit, de dreta, enamorat de les velles tradicions i dels bons vins de França.

Abans de sopar, ha donat una bona propina al sommelier:

— Em coneixereu? — li pregunta.

El sommelier ha comprès. Davant Arbellot, hi ha permanentment una ampolla de Mumm.

— Si no afluixes — li observa Maurice Prax, de *Le Petit Parisien* — aviat no et coneixerà...

René Benjamin està encantat

René Benjamin està encantat de la vetllada.

En conservaré records inoblidables. Per exemple: Hennessy donant el braç a la reina. És un espectacle que paga el viatge. Un altre detall: François Pocet posant-se el monocle per a mirar millor, de reüll, la sina d'una bona senyora que té el pit com una post.

La inauguració de la Sagrada Família

Eduard Helsey es disculpa.

— Al secretari de la redacció se li ha acudit il·lustrar un article meu amb un torero de vint-i-cinc anys ençà. Ni hi feia cap falta, ni, en cas de parlar-se de toros, tindrà actualitat.

Clair-Guyot, redactor de *L'Echo de Paris* somriu:

— Això no és res! En una crònica meua s'hi acompanyava una vista de la Sagrada Família amb la llegenda, dessota, d'haver «estat inaugurada amb motiu de l'Exposició».

Un símbol de la França

René Benjamin ha obert l'aixeta dels el·logis.

— Sacha Guitry és el millor autor francès d'ara. És molt combatut precisament perquè val. Els mediocres no el poden veure.

Algú li pregunta per l'actriu Valentine Tessier:

— És de les millors, de les millors. Té sensibilitat i té sensualitat. *Voilà la France!*

Contra la indústria i la història

L'endemà del banquet d'Ambassadeurs, excursió a Montserrat.

Abans de l'excursió, una visita a la Universitat Industrial.

— Ditxosos els països que no tenen indústria! — exclama René Benjamin. La indústria és el més gran enemic de la civilització.

Confessa després el seu odi als professors.

— No puc imaginar-me — diu — una classe de la Universitat, amb un bon senyor que reparteix ciència als deixebles. Jo sóc un home que vui Plató per mi tot sol.

Més tard, a la biblioteca del Monestir de Montserrat, les ha emprès contra la història.

— La història significa confusió.

Afegeix:

— Que se'n arriben a escriure de coses inútils! Heus ací aquests dos volums: *Essai pour une relation entre un Etat et le Saint-Siège*. L'autor ha cregut de bona fe que algú ho llegiria, i jo sostinc que no són capaçes de llegir-ho ni els benedictins. Vol una prova? Estireu els dos volums del prestatge. M'hi jugo el coll que no estan tallats.

Arbellot estira els dos volums.

En efecte, estan per tallar.

Un oblit de Mac Orlan

Dissabte al migdia, a la terrassa del Colom. Ens acomiadem de Mac Orlan, creient que, com els seus companys, se'n va a les tres de la tarda.

— No; no me'n vaig fins demà. He tingut un gran oblit i m'he de quedar encara vint-i-quatre hores.

— M'he oblidat d'anar a veure l'Exposició.

Amic lector, ja som al carrer del Cid. No us diu res aquest nom? Sí, home, penseu-vos-hi una mica... Carrer del Cid, Districte V, Barri "Chino", Amichatis, *Sangre en Atarazanas*... Us aneu situant? Perfectament.

En aquest famós carrer, doncs, hi ha el bar *La Criolla*. Des de mitja tarda fins a la una o les dues de la nit, totes les hores són bones per anar-hi. Jo, no obstant, us recomanaria amb un especial interès que ho féssiu entre onze i dotze del vespre. En aquests moments, *La Criolla* es vesteix amb totes les seves gràcies. Val la pena de no deixar-se perdre l'espectacle.

A la part de fora de l'establiment hi ha un castell lluminós que és una meravella. Agafa tota la façana — uns tres pisos — de dalt a baix. Unes grans lletres vermelles, que diuen

L
A
C
R
I
O
L
L
A

El carrer del Cid, generalment, és mal il·luminat. Així és que la resplandor de l'annunci del famós bar agafa un prestigi excepcional. Tot el carrer queda tenyit d'una capa de vermellor que li dona un to fantàsticament irreal. Dirieu que es tracta d'un gran truc d'escenografia. El personal que circula per la calçada i els invertits i les prostitutes que s'exhibeixen per les voreres, participen d'aquest bany de vermell brut i queden decoratius, estilitzats, com les il·lustracions que deu somiar Francis Carco per als seus llibres.

Davant d'un espectacle semblant — pensu — poden passar perfectament dues coses. Primera: que qualsevol dels vianants es tregui un ganivet de set molles i faci un assassinat esgarriat, allà mateix, als vostres nassos. Segona: que tot d'un pleigat aparegui un senyor en mànigues de camisa, pantalons de golf i ulleres de carei i, servint-se d'un altavoc, doni una ordre terminant: S'ha acabat l'escena! Llavors, un equip d'obres apareixerà i en un tres i no res desmuntaran totes aquelles façanes que — serien fetes de cartó pedra —, els actors s'anirien a desmaquillar i canviar de roba i els operadors enfundarien tranquil·lament les seves màquines...

Ara fa dos estius vaig anar per primera vegada a *La Criolla*. Eren prop de les dotze de la nit i feia una calor espantosa. El local estava ple com un ou; una clientela colorida i espessa s'hi agitava amb una violència llefiscosa, com els trossos de vianda que fan xup xup dintre l'olla de caldo. Per ci per llà, uns distingits parroquians anaven en mànigues de samarreta, d'aquestes samarretes d'esport que donen tant de prestigi als pits desenrotllats i als braços moluts.

Les mil i una fantasies dels tatuatges cares, el mateix brogit, les mateixes empentes i, anavem a dir, la mateixa calor. Hem trobat, però, una novetat. A *La Criolla* han fet obres. I quines obres, senyors meus! Ja no és un bar com *pianola*, *luces eléctricas* *lechosas y espejos muy grandes que cubren las sábanas de la pared*, tal com el descriu Francesc Madrid en el seu llibre *Sangre en Atarazanas*. Una decoració llampant, frondosa i cridanera, com l'antiga oratòria del senyor Lerroux, ha vingut a substituir la miserable sobrietat dels primers temps.

El mateix local que ara ocupa *La Criolla* era destinat abans a una fàbrica de filats i teixits. D'aquest passat industrial n'ha quedat la grandària de l'establiment i unes columnes de ferro sense pretensions que s'enfilen cap al sostre. Aquestes columnes, que en els bons temps de la fàbrica de teixits devien cobrir la seva modesta nudat amb una honorable capa de borrisol, a tot estirar, poc podien pensar-se la jugada que la fantasia humana els prepa-

— Tot això — em vaig dir — és fet i fet, molt artístic, però literalment insuportable. Ja hi tornarem per l'hivern...

Per l'hivern hi hem tornat. Les mateixes cares, el mateix brogit, les mateixes empentes i, anavem a dir, la mateixa calor. Hem trobat, però, una novetat. A *La Criolla* han fet obres. I quines obres, senyors meus! Ja no és un bar com *pianola*, *luces eléctricas* *lechosas y espejos muy grandes que cubren las sábanas de la pared*, tal com el descriu Francesc Madrid en el seu llibre *Sangre en Atarazanas*. Una decoració llampant, frondosa i cridanera, com l'antiga oratòria del senyor Lerroux, ha vingut a substituir la miserable sobrietat dels primers temps.

El mateix local que ara ocupa *La Criolla* era destinat abans a una fàbrica de filats i teixits. D'aquest passat industrial n'ha quedat la grandària de l'establiment i unes columnes de ferro sense pretensions que s'enfilen cap al sostre. Aquestes columnes, que en els bons temps de la fàbrica de teixits devien cobrir la seva modesta nudat amb una honorable capa de borrisol, a tot estirar, poc podien pensar-se la jugada que la fantasia humana els prepa-

rava. Actualment han estat convertides en... palmeres! Sí, senyors: en palmeres.

— *La Criolla*! — deuria preguntar-se el decorador del local. — Perfectament. Hi posarem un paisatge tropical: Negres, micos, cocos i palmeres. Quatre cops de minzell ben donats poden convertir la columna més columna en notable tronc de palmera. Cal afegir-hi tan sols una esplèndida fullaraca que s'escampi graciosament pel sostre.

Per entendre'ns direm que el local és molt gran i que té una forma rectangular. Una petita estrada aixopluga l'orquestra i la protegeix de les onades que forma el mar tempestant de la clientela. Aquesta orquestra fa la música més estrepitosa que hem sentit en tota la nostra vida; quan la trompeta i el cornetí es diuen: «ara ve la meua», fins les palmeres tremolen i les ampolles del tauler fan tring, tring. Quan els músics s'aturen, la mecànica que hi ha amagada darrera la pared del davant comença a fer de les seves. Sembla que ni ha instal·lat un aparell d'aquells que en diuen «Parlophone». El fet és que per dos forats protegits per una tela metàl·lica es sent una música literalment monstruosa: discos de gramòfon amb el so ampliat fins a l'infinit. La veu de l'irusta, per exemple, un cop passada per tota aquella complicació elèctrica agafa les proporcions d'una cosa de l'altre món.

Entre l'orquestra i el «Parlophone» hi ha l'espai dedicat als balladors. Generalment s'hi balla amb gran serietat i amb una bona fe extraordinària. Hi trobareu veritables místics de la dansa. Evolucionen amb un aire abstret, la dona entre els braços, els ulls una mica en blanc, completament absents de les misèries d'aquest món. Aquests místics són joves, generalment; calen espadanyes, van ben pentinats i la balladora se'ls mira totalment satisfeta. Quan toquen un tango, s'apaguen les bombetes i s'encenen uns llums vermells. L'efecte és absolutament reeixit. Mai el tango ha estat tan tango com a *La Criolla*; tot el sabor polsós i canalla d'aquesta musiqueta queda perfectament plasmat entre aquell públic i aquella escenografia ingènua.

Les dones de *La Criolla* estan situades generalment un bon tros més avall de tota redempció possible. La majoria encara són joves. La joventut, però, els dura poca estona. En pocs mesos d'actuar agafen desseguida aquell aspecte d'edat indefinible. Mai més no sabreu si tenen divuit anys o bé quaranta... Ni elles mateixes ho saben, probablement.

Els homes les tracten amb una desconsolació absoluta, total. Tan sols algun marineret, amb aquell posat que tenen d'acabar de caure del niu, està disposat a enamorar-se d'alguna. Si el marineret porta unes quantes pessetes de més, les obsequia amb cacanets i caramels de menta. Llavors elles riuen com unes boges, li fan un petó brutal a la boca i el mariner sempre queda una mica confós...

Aquestes dones ni tan sols es prenen la molèstia d'explicar-vos mai la seva història. El panorama de la seva vida és d'una monotonía glacial; una renega d'homes, d'ampolles de cervesa i rom de mala qualitat, el botzeig d'una musiqueta i misèria, molta misèria.

Un dia vaig preguntar a una d'elles — la Milagros, em penso que li diuen — de què li venia una gran cicatriu que tenia a l'espatlla.

— És una ganivetada — em va respondre.

— Qui te la va donar?

— Ai ve; ell! I deia que m'estimava, l'animal!

I la Milagros va cloure la narració amb una gran riallada.

Al davant de *La Criolla*, a l'altra banda del carrer, hi ha el bar de Cal Sagristà, famós pels seus invertits i per la literatura realista que s'ha fet al seu entorn. Els dies de gran animació, en què el carrer del Cid està ple de gent i d'escombraries, la clientela dels locals es barreja, es confon. El carrer és una solució de continuïtat entre *La Criolla* i Cal Sagristà. Llavors podreu veure algun xicotet amb els llavis pintats i amb el cabell enxarolat ballant sota de les palmeres. Les dones els tracten amb una cordial atenció. Hi ha un gran xiu-xiu d'històries de vici i de cocaïna...

La gent no sol embriagar-se gaire per aquests bars. Generalment tothom beu cervesa i la cervesa costa de pujar al cap. Així és que rarament hi ha baralles. Quan algun d'aquests personatges de la gorra enfonsada i de les polseres tallades en punta es decideix a clavar quatre bufetades a algú, cal creure que l'home té realment els motius. Són galtes femenines, generalment, les que reben aquestes bufetades.

Cap a la matinada, el barri queda completament desert. *La Criolla* ha tancat les portes. A Cal Sagristà, també, en la penombra del carrer descobriu tan sols dues velles horribles i els tricorns de la parella de la guàrdia civil.

JOSEP MARIA PLANES

LES FESTES ARISTOCRATQUES

Un sopar de luxe als Ambassadeurs

Ambassadeurs. Ja hi som. S'han obert les portes de vidre i hem trobat, com a Cannes, com a Deauville, a la dreta, el petit bar, amb un refinat ambient de transatlàntic, donat per la simplicitat de les prestatgeries, per les ampolles i les banderetes europees, a l'esquerra, l'espaiós saló on es remou l'aristocràcia, la finança, les autoritats, els homes que són alguna cosa en aquest món que passeja el seu avorriment a La Potinière, a la Promenade des Anglais, al Lido, a Armentonville i de tant en tant es deixa caure pels voltants d'Egipte, de Madagascar o de San Sebastián.

Aquell color de llenguado fregit amb salsa holandesa queda d'una suavitat excel·lent donada la llum que de reflex il·lumina la sala. Fa un gran efecte aquell món de dones que mostren unes escomes fines i blanques i uns escots tendres i un xic rosats, que passen i traspassen allargant la mà quan un home polít s'inclina davant d'elles i atansa els llavis a la punta dels dits... Hi ha altres aristocràtiques dames més a to amb l'esperit internacional del bar que aixequen el braç i posen la mà horitzontalment, deixant a l'espai la forma d'un coll d'ànec. Els senyors que s'han reunit aquest vespre són títols nobiliaris d'una tradició històrica que ens espera a nosaltres que tan sols tenim cognoms completament vulgaríssims... Així quan ens trobem davant d'un home com el duc d'Alba emparentat amb mitja història d'Espanya i Amèrica i antigues extensions espanyoles, ens sentim empètitis. Un home com el duc d'Alba que pot dir: «L'avi del meu besavi era així i allò, estava condecorat amb aquesta creu i s'havia casat

10 HP. de la seva pròpia collita, anava d'una banda a l'altra atenent a tot i tractant a tothom amb una finor de Rond-point des Champs Elysées. El senyor Citroën és un home de món. Ha guanyat molts diners i sap despesar-los amb art i ciència. Això de saber malgastar també té importància. Almenys en té tanta com la ciència del canonge Cardó. L'home es troba en el seu centre, rodejat de persones aristocràtiques, de gent que l'elogia, a la qual és simpàtic. També ens ha fet l'efecte, una mica, de posseir l'esperit del senyor Cambó a propòsit del concepte màgic de l'aristocràcia; però aquest home de París, a més a més, és un tècnic.

La festa dels Ambassadeurs està a punt de començar. Les taules, florides, netes, estan atapeïdes d'un món brillant i de dibuix d'Abel Faivre. Els cambrers, sense que se sapiga d'on, treuen les plates, les tasses de *consommé*, els plats de peix, de vianda, els dolços i van deixant-ho a l'hora exacta davant de cada comensal del sopar.

I mentre han passat per les nostres orelles els tons plàcids del *Show boat* o les malenconies dramàtiques dels tanguets que generalment canten les incidències d'un amant o marit cornut, el sopar ha acabat i s'ha iniciat la processó de maniquins. Nosaltres, que no coneixem altres processons que la del Dimecres de Cendra o la de Corpus i que tenim un concepte místic de les processons, estàvem eternits davant d'aquell seguit de dones magnífiques que s'ofrien a la nostra mirada golafre com un raig de llum lletosa de focus elèctric...

Creieu que ens eterníem davant d'aquell

Restaurant Ambassadeurs a l'Exposició de Barcelona

amb la parenta pròxima d'una reina...», és certament un home molt important. Nosaltres podem dir que el nostre avi era tanner a les terres d'Aragó i ja no podem seguir més amunt l'arbre genealògic...

Així, quan ens trobem barrejats en mig d'aquest món d'aristòcrates de rància rel ens trobem una mica com esporuguits. Comprenem molt bé que el senyor Cambó, amb el seu esperit de pagès de Verges o de Besalú, quedés emmarallat davant del bé que vestia el senyor Maura (un home que refusava títols nobiliaris) i que es sentís eternit per l'amistat de gent que tenien darrera seu els qui havien fet la conquesta d'Amèrica i, sobretot, havien portat el país des de fa deu o dotze segles (no ve d'un) a la grandesa moral i material d'aquells temps darrers.

Francament, cada vegada que al costat meu passava una dama o un cavaller de frac cenyit, camisa lluent i condecoracions llampants i es deien:

— Marquesa...
— Conde...
— Duque...
— Barón...

m'enterraria un xic i em recordava de *La viuda alegre*. El conde de Luxemburg i *La princesa del dollar*, que foren senzillament les primeres relacions que vaig tenir amb l'aristocràcia internacional.

Això passava la nit del dijous darrer, en què un home de la República Francesa havia convidat a sopar els capítosts de les delegacions franceses i l'aristocràcia espanyola, presidint la festa els reis d'Espanya, les infantes i l'infant don Jaime.

Afegirem que hi era el fill d'En Rius i Tauler, el marquès d'Olèrdola, tan simpàtic i trempat com sempre...

Dels francesos, no cal dir-ho, hi eren tots, tots... Feia goig veure les dones de França, elegants, distingidíssimes, fines, papallonejant pel saló d'Ambassadeurs amb un aire majestuós... En un recó de la sala seia Mme. Jeanne Lanvin que, a primer cop d'ull, varem pendre per la nostra Pauleta Pàmies... Després ens adonàrem que no ho era. La senyora Lanvin vestia amb un aire de gran senyora, el que és, i al seu voltant feia l'efecte que tot allò era d'opereta neoyorkina amb música de darrera hora executada per aquells boys simpàtics i entremaliats de Billy Arnold's American Orchestra.

Francament, ens falta tracte social... Allà n'hi havia algun dels nostres que no sabia què fer, ni què dir. Badava, badava davant d'una roba deliciosa i escandalosa; badava davant de la gentada que anava d'ací d'allà com si estiguessin a casa seva; badavan davant de tanta aristocràcia *añeja* i tanta riquesa aplegada. Al fons una orquestrina d'argentins contemplava amb cara d'avorriment acostumat tota aquella festa... Es clar, aquells músics que a Deauville, a Cannes es relacionen amb tota l'aristocràcia del món, amb l'antiga d'Anglaterra, amb la nova dels Estats Units, amb la barrejada de l'Europa oriental, amb la magnífica i fantàstica de l'Orient, tant li feia, o tant semblava que li feia, aquell món que es removia als seus peus. Tenien una cara d'avorriment de tango que s'encomanava. Semblava que rebaixessin el to de la festa.

El senyor Citroën, nerviós i petit com un

bé de Déu de noies maques i afinades que portaven damunt d'elles les excel·lències i les genialitats dels modistos de París. Hi havia trajos de totes menes: dels que es feien certament per a ésser adquirits i dels que estaven contruïts per a esverar als plàcids *monseurs* Durand, senyors Canons, senyores Pérez o *misters* Smith del món.

El rei, rodejat de les distingides dames de la cort i de les senyores marquesa de Foronda, Citroën, de Carbuccia, marquesa de Vistahermosa, etc., etc., i la reina, que tenia a la seva esquerra el *producteur* de la festa, M. Citroën, i altres personalitats, comentaven el pas dels *maniquins* fent comentaris...

En altres taules, els comentaris també eren vius i clars. La festa arribava al moment precís. Era una festa *charmante, délicieuse, spirituelle, magnifique, splendide, ravissante*, etc., etc... Tot anava com una seda. Les models travessaren el gran saló carregades amb tota la riquesa dels Champs Elysées. Després vingueren uns focs artificials de festa major catalana. Era una delícia veure com la gent s'emballava amb aquells coets tant innocents i amb aquelles rodes que il·luminaven la sala amb els seus daurats i platejats llampants.

S'acabà la primera part de la festa i les reials persones es retiraren. Faltaven encara unes atraccions coreogràfiques i el ball aristocràtic, també *charmant, délicieux, magnifique, splendide, ravissant*, etc., etc., que durà fins la matinada.

Tot tenia un caire de relació social, de senyorivollat transcendent, de banalitat diu-guem-ne versallesca, d'entendiment espiritual. En un recó, el nostre car amic, senyor Guanyabéns, representant de la casa Citroën a Barcelona, volia convèncer un senyor dient-li:

— Cregui'm, no farà cap mal negoci... El B 6, 10 CV és el millor... carrosseria nova... Assegurat...

I mentrestant anaven passant el *marqués y la duquesa*; el *barón y la condesa* camí del bar, de la coctelera del qual rajava un líquid de color i sabor indefinibles que apai-vagava la set dels balladors.

— Conde...
— Marques...
— Duque...

I vaig sortir. Ne sé si hauré quedat gaire bé com cronista de societat. Em penso que per ésser la primera vegada he quedat bastant bé. Facin-se càrrec. No sempre hom tracta amb gent important. Al matí, quan em vaig llevar, em creia que tot allò havia estat una opereta vienesa amb música de Franz Lehar o una pel·lícula italiana de quan la Lydia Borelli era jove.

FRANCESC MADRID

— Havent hagut d'assistir al Congrés d'Autors Dramàtics, celebrat aquests darrers dies a Madrid, Josep Maria de Sagarra no ha pogut servir als nostres lector L'APERITIU acostumat.

Banyeres Cardona. Vergara, 1

GRAVATS TIPOGRÀFICS BADAL I CAMATS París, 201. Teléfono 74071

L'APÒSTATA

L'apòstata? És el que se'n va; és el que deserta el seu lloc; és el que renega de la seva confessió; és el que trenca amb els seus; és el que fuig a d'altres tendes. "Apostatar" és terme de la baixa latinitat i significa menysprear, violar alguna cosa. Apostatar és menysprear allò que s'aprecia, és violar allò que es confia, creient confiar-ho a mans impolutes. Fins a la segona meitat del segle II el pecat d'apostasia fou considerat imperdonable per l'Església. En l'actual legislació eclesiàstica, l'apòstata incorre en excomunió amb les notes d'infàmia i irregularitat que cauen sobre l'apòstata, sobre el fill de l'apòstata i sobre el nét de l'apòstata. En català l'apòstata és anomenat despectivament "renegat"; en esperanto, tant en la paraula tota la duresa del concepte, és denominat "malfidelo". L'apòstata és, en qualsevulla concepte de la vida o de les idees que es manifesti, un dels exemplars humans que si no fos repudiat merèixeria repudi de la societat que el tolerés.

Un dels apòstates més execrables que han creat per la història és Wentworth, el qual, pel servei de l'apostasia, fou elevat en la fugacitat del moment a la categoria de comte de Strafford, però que perdurà en la posteritat, en la posteritat que durarà el que duri el seu record, amb aquest epítet: "apòstata de la causa del poble". Wentworth visqué una de les hores més emotives d'Anglaterra: la de l'alçament del Parlament contra el Rei, la de la Revolució civil davant del despotisme, els contraris i les pedanteries de Charles I. Hores així provenen el temps moral dels homes; descobreixen la sinceritat dels seus actes; adverteixen fins on són capaços d'arribar. Wentworth figurà una part de la seva vida en l'oposició. Enardí el poble contra el sobirà detentador de drets; enal·lità la democràcia i combaté la tirania; defensà les prerrogatives parlamentàries; fou cabdill de la multitud. ¿Que hi hagué una època d'aquest moviment revolucionari en què semblava que la multitud es sotmetia i una altra època en què es donava la impressió que la multitud acorralcada anava a llançar-se pel camí de les majors violències? Aquestes èpoques havien d'evidenciar la serenitat, la capacitat i la idealitat del cabdill. Wentworth, l'apòstata de la causa del poble, aprofità l'ocasió d'una d'aquestes èpoques per apostatar, per renegar, per ésser "malfidelo". No es justificava amb res l'apartar-se del poble al qual havia promès lleialtat; però es justificava menys encara l'apartarse del poble per acostar-se al rei. Lord Macaulay, en la seva *Història de la Revolució d'Anglaterra*, exposa els aspectes d'aquella realitat exemplar: "El rei inferia cada dia gravíssims ultratges als principis més sagrats de la Constitució. Dissolgué la primera Cambra que li negà uns tributs; convocà un nou Parlament i, trobant-lo més intransigent que el primer també va recórrer a la dissolució per desfer-se'n; manà agafar els caps de l'oposició; en algunes localitats substituïa per la llei marcial la jurisprudència secular de la Nació. Convocà un tercer Parlament; ratificà la "Petition of Right" que constituïa la segona Carta Magna dels destins d'Anglaterra; s'obligà a respectar la Constitució; tot, però, ho tornà a desactuar: el Parlament fou dissolt una altra vegada emprant paraules que demostraven el seu enuig contra els qui gosaven resistir-li i, extremant el rigor, feu empresonar alguns diputats més il·lustres, entre ells Sir John Elliot. La història ha de fer pesar principalment sobre el rei la responsabilitat d'aquests actes, perquè a comptar del seu tercer Parlament es serví ell mateix de Primer Ministre, per bé que es trobessin al front de diversos departaments administratius algunes persones el talent i el caràcter de les quals convenien als seus desitjos." ¿Pot trobar-se realitat més oprobiosa sinó en la història contemporània d'alguns Estats en ruïnes? L'actitud de Wentworth no pot emparellar-se amb la de Garibaldi: Garibaldi suspèn el seu gest revolucionari en el mateix moment en què l'Estat italià, amb la unitat, realitza la revolució. No pot equiparar-se amb Castelar que, sense perdre la seva significació republicana, dissol el seu partit en el moment en què la Monarquia, en un Parlament anomenat el "Parlament llarg", concedeix al ciutadà tots els drets pels quals ell havia advocat tota la vida. Wentworth és lluita, renega, viola allò que li fou conflat en el moment en què Charles I marca un gest del més audaç despotisme. És "malfidelo", no en ocasió en què la Monarquia es ven a la Democràcia, sinó en ocasió en què els fets provenen que Monarquia i Democràcia són incompatibles. No és equivocant, ni allucinat,

ni molt menys patriota. Wentworth és apòstata. Apòstata de la pitjor de les apostasies, apòstata de la causa del poble, que, en un sentit profundament místic, és el mateix que apòstata de la causa de Déu.

I és apòstata que, en morbosa voluptositat, es refocilla en l'apostasia. És apòstata al qual enorgulleix la seva apostasia. Creu que aquesta apostasia, que el separa del poble per apropiarlo al rei, equival a visió dels problemes, a elegància espiritual, a talent d'estadista, a fortalesa de caràcter... Perquè el rei no el consideri també apòstata seu ha d'extremar la seva lleialtat envers ell mostrant la seva deslleialtat envers aquells a qui abans acobillava. Idea un projecte que ell mateix en la seva correspondència anomena complet, per acabar el Parlament gràcies a ell. Consisteix, escriu Lord Macaulay, "a posar els Estats del Regne i la llibertat personal del poble sencer a disposició de la Corona." ¿Els Estats del rei a mercé de la Corona. ¿No és una raó així la que ha estat exposada aquests dies en discursos justificant la contumàcia d'una Metròpolis en la possessió d'una colònia que es nega a la colonització? ¿Com retindriem els Estats que dintre del Regne pugnen per llur autonomia — deia l'orador — si el Regne es despenia de la colònia? La colònia ha d'estar subjecte al Regne per poder subjectar el Regne, evitant que reclamin i obtinguin llur llibertat els distints Estats de què el Regne es compon. Encara consisteix en més el projecte de Wentworth: "A despullar els Tribunals d'autoritat independent — escriu Lord Macaulay — i a castigar d'una manera despietada a qui es mostrés descontent de la conducta del Govern o apel·lés d'aquesta davant qualsevol Tribunal, per respectuosa, equitativa i moderada que fos la seva apel·lació." ¿Despullament dels Tribunals? ¿Manera despietada de punició! No ens sorprèn aquesta actitud de l'apòstata. També en els nostres temps i en països coneguts s'alçat la veu per demanar la suspensió del Jurat i també s'ha parlat de l'aplicació de la pena de mort. I tot això en un moment en què no sols no actuaven els Tribunals ordinariis, sinó que actuaven únicament els d'exceptió i en què allò més lliberal i respectuós per a la vida del delinqüent era l'aplicació de l'última pena en els termes legals. Tot això no en una hora de revolució desencadenada, sinó en una hora de contrarevolució violenta. En una hora també de contrarevolució violenta moguda pel rei. Wentworth, el revolucionari apòstata, es declarà contrarevolucionari i donà la seva persona, la seva història i l'experiència de la seva vida revolucionària a la contrarevolució. "Concitant perfectament els recursos, la política i l'espirit del bándol al qual havia pertangut — diu Lord Macaulay — formà en dany d'aquest un projecte vastíssim i profund." I el serví al rei.

El serví al rei per refermar en la contrarevolució. Però el serví, inconscientment també, per tornar a desencadenar la revolució. Charles I procurava atreure els seus enemics. Si en conquesta algun, amb promeses com les que donà de complir la "Petition of Right", després, ja en el seu poder, es reia d'ell, l'escarnia, l'abandonava. Compenia que la força del seu enemic estava en l'opinió que tenia al seu costat que perduda aquesta opinió, i a més a més repudiat per ella, l'enemic no solament no valia ja com amic, sinó que estava impossibilitat per ésser enemic altra vegada. Wentworth, apòstata, entestat a salvar el rei, l'acabà de perdre; el rei, perdut, no vacillà a firmar la sentència de mort de l'apòstata. "No us feu dels reis", exclamà l'apòstata a l'hora de morir, repetint les paraules que tantes vegades havia pronunciat davant la multitud que el seguia amb devoció religiosa. ¿De què serví l'apostasia de Wentworth? ¿De què ha servit mai cap apostasia? Charles I ja no tingué valor per dissoldre cap Cambra més. Nasqueren a la vida pública els Caps Rodons i els Mollons. El Parlament cobrà tota la seva autoritat i regí des de llavors, per damunt de cap altre poder, la política d'Anglaterra. La Revolució triomfà. Per què repetir-ho, si és màxima històrica? La conducta de l'apòstata emmetzinant l'ànima dels qui abandonava i desprestigiant els que anava a servir només serví per accelerar el fi de les institucions o les doctrines que volia salvar.

MARCEL·L DOMINGO

Aquest número ha estat passat per la censura

La cultura a certes redaccions

L'altre dia parlàvem del francès que escriuen al *Dià Gráfico* en aquella secció que tenen destinada als hipotètics lectors de la República que tenim per veïna. No parlàvem de l'anglès que gasten, per respecte a l'idioma de Shakespeare. El poliglòtisme, malgrat tot, va fent, però, proselit. I la cultura dels redactors de certs diaris, també, pel que es veu.

Llegeixin el que escrivia *La Noche*, en el seu número del dia 18:

"Inmediatamente después de llegar al tren, el Sr. Quiñones de León fué saludado por los representantes de Francia, por mister Lapene i Stefan, director y redactor jefe de *Le Matin*; mister Clementel, ex ministro, senador; mister Pams, mister Manan..."

Demanem que augmentin el sou del redactor que ho va escriure. I demanem, encara, que augmentin també el sou del redactor d'*El Noticiero Universal* que va escriure el següent, en el número del dia 20: "A las diez y media los reyes salieron de Palacio en coche descubierto a la «gran d'aumont», acompañados de las personalidades de su séquito..."

Davant d'aquests casos que demostren una cultura tan vasta i elevada, hom queda admirat. A l'Exposició, l'altre dia, donaren més de 500 passes a periodistes esportius. Si hi ha més de 500 subjectes que es fan passar per periodistes esportius, imagineu els milers que hi deu haver que es fan passar per dedicats al periodisme en general. I aleshores hom no s'ha d'admirar ja de res. Si el públic sabés qui són molts dels que escriuen els diaris, en compraria ben pocs...!

REFLEXIONS

DRETS I DEURES DE L'INDIVIDU

Fixar els drets i els deures de l'individu, establir el grau de sobirania i de prestació que a l'individu cal atribuir, constitueix una de les qüestions fonamentals que s'han de plantejar quan es tracta d'assentar un principi polític o un programa.

Això exigeix determinar si l'individu deu ésser per a l'Estat o l'Estat per a l'individu. És clar que sembla no admetre dubte que la finalitat de tota llei i de tota organització política és la de proporcionar a l'individu el major benestar possible. En la vida política no es concep l'aspiració a beneficis ultratehúrics; el bé s'ha de complir a la terra i, en aquest sentit, la màxima immaterialitat que a l'acte polític es pot reconèixer és la de renunciar al profit actual en ares de les generacions futures.

Però quan la febre de l'acció política i social eclipsa la veritable llum que deu il·luminar tota obra de govern, aleshores es produeix la sensació que l'individu és quelcom que es sotmet i fins es sacrifica al servei d'abstraccions i àdhuc de realitats que, lluny d'ésser un fi, tenen raó d'existència sols com a instruments.

L'assumpte, però, és senzill. Senzill en el seu enunciat; complex i delicat en ço que fa referència a la seva aplicació. Tot estriba en la classificació de deures i de drets. Aquests s'assenyalen amb relació a la col·lectivitat.

La societat imposa a l'individu un seguit de deures el compliment dels quals requereix mitjans coercitius que impedeixin que siguin eludits. Aquest fet és un absurd, perquè si aqueixos deures que la societat reclama de l'individu són per al bon funcionament del conjunt nacional, per exemple, no cal la compulsió damunt l'individu perquè aquest observi les seves obligacions; ans al contrari, si és conscient de la seva missió com a part integrant del mecanisme polític-social del seu poble, na de portar a terme amb fruïció llurs deures, el profit dels quals reflectirà, en definitiva, sobre d'ell mateix.

L'individu, però, necessita gaudir de la plenitud dels seus drets a fi de trobar-se en disposició d'atendre els seus deures amb tot coneixement i amb tota llibertat per assolir la màxima eficàcia. I aquests drets que a l'individu pertanyen els formen els deures dels altres individus i de manera principalíssima les obligacions que recauen damunt els elements de govern. En el compliment estricte del deure dels governants radica la font més saludable del dret dels governats.

Drets i deures són a manera de diàstole i sistole que regulen el ritme de vida del cos nacional. En realitat tot deriva del deure. El deure ocupa el pla principal, perquè els drets no són altra cosa que els deures dels altres envers nosaltres.

D'aquesta manera, l'essencial per a un bon sistema de govern consisteix que tots els individus, qualsevol que sigui el lloc en què es trobin dins del concert social, compleixin escrupolosament amb llur deure, i és natural que aquesta obligació estigui en raó directa de la responsabilitat de la funció que s'exerceix. El compliment del deure no admet interpretacions capricioses; tot al més, pot ésser motiu d'error momentani per manca de serenitat d'esperit o de claredat de judici; la rectificació, però, en aquests casos pot arribar a subsanar amb avantatge el perjudici accidental que es produeix. Malgrat tot, és indispensable una condició per a presentar desembarassat el camí del deure: determinar si l'individu és per a l'Estat, per a la col·lectivitat, per a la societat, o si l'Estat, la col·lectivitat o la societat són per a l'individu.

Repetirem que en política, en la vida social, el primer és l'individu, i el fi darrer que s'ha de perseguir és proporcionar a l'individu el màxim benestar possible moral i material, la més gran quantitat de beneficis espirituals i físics. Tota la resta cal considerar-ho com instruments, mitjans, procediments de realitzar aqueixa aspiració. Nord i guia de tota organització política perfecta deu ésser l'assoliment de l'esmentada finalitat d'una manera ràpida, fàcil i justa.

M. A. PÉREZ - TEROL

EL PROBLEMA DELS DEUTES INTERALIATS

Els vasos comunicants.
(Guerin Meschino, Milà.)

INDOAMERICANISME

Indoamericanisme ha esdevingut, d'un temps ençà, un mot d'ús corrent i general en la política i la cultura llatinoamericanes, i, cosa significativa i simptomàtica és que, contrastant amb el verbalisme sonorament buit de què tant s'usa i abusa en aquests països i avançant més enllà de les fal·làcies d'una retòrica fàcil, hi ha darrera d'aquest mot un contingut humà d'enorme vitalitat, de fecundes possibilitats creadores. Fatalment, s'han succeït, com s'esdevé sempre que es tracta de quelcom més que d'efectisme verbalistes i s'esguarda a l'esdevenidor, les eternes incomprensions, i amb elles, les eternes incomprensions, i amb elles, en propòsits no massa sincers ni legítims, qui aparenta sorprendre's que hom parli de cultura indomexicana en països on les castes criolles, hereves dels drets i privilegis dels colonitzadors, manen al seu gust; qui argüeix, candorosament, que estimular les possibilitats i el sorgiment d'una cultura indoamericana és negar la continuïtat i valor de les aportacions europees a l'Indoamèrica, i, desent cant, retornar a formes culturals arcaïques, folkloriques, d'interès i valor històrics i caducats, sense potencial creador, inadaptables a les realitats i exigències del moment actual, i del progrés humà.

En veritat, de què es tracta i què s'expressa amb aquest mot, prenyat de promeses, cobejós d'esdevenidor, afanyós de realitzacions? Indoamericanisme significa l'impuls i la tentativa ambiciosa de creació d'una cultura genuïnament americana, autòctona, sorgida de la vida i la realitat mateixa d'aquests països, entenen ací el mot cultura energèticament, creadorament, no, oïcis dir-ho, en el sentit historicista o folkloric que alguns pretenen i diuen entendre. Un fet eloqüent mereix assenyalat-se: No és tan sols Mèxic, terra de sang indígena i en la qual l'ancestralisme indí pesa, de faïso clara, on l'indoamericanisme és un mot d'ordre, fortament suggestiu i estimulador: el seu predicament és continental, i àdhuc en aquells països on la colonització espanyola no deixà ni rastres dels pobladors indígenes, i que per tant mal poden donar al mot un sentit historicista o erudit, indoamericanisme és terme d'ús corrent, veient-se en ell la gènesi d'una cultura autènticament i genuïnament americana. Indoamericanisme expressa l'afany i la necessitat vitals, imponents, d'un autoctonisme americà; expressa l'estímul i l'exaltació de les possibilitats creadores i les forces latents que batgeuen en l'entranya d'aquests pobles; expressa la necessitat fatal, vital, de crear un pensament americà, original, sorgit de les realitats de la vida americana: és, en fi, l'esforç creador d'una cultura pròpiament americana deixant d'ésser, en el camp de la cultura com en l'econòmic i el polític, predis colonials, camps d'expansió per a altres cultures. Indoamericanisme és afirmació categòrica i cabal de fe en les possibilitats i l'esdevenidor dels països i les races americanes.

Quines són les pedres angulars, els punts inicials de l'indoamericanisme? Els seus orígens i fonaments s'escaven en l'affirmació i exaltació de les realitats econòmiques i socials americanes. En l'econòmic està ja clau del problema. Els països americans, per a subsistir, han de basar-se en fets i realitats econòmiques, i per això l'indoamericanisme, fórmula continental, té com necessitat vital, inexcusable, crear formes i nexos socials que s'atenguin a les condicions econòmiques d'aquests països. Eminentment agrícoles, aquests, no donen camp a l'industrialisme capitalista, i tot el seu constitucionalisme, econòmic i social, necessita basar-se en llur condició agrària, i servir-la, perquè ella és la clau de llur existència i llurs possibilitats econòmiques, i, pel mateix, de la seva vida, de la seva personalitat política i nacional. Per això, Mèxic, amb la revolució de 1910 política, però ensems social — contrastant amb la de la Independència, exclusivament política, — enceta, en primer terme, el problema de la terra, rescatant-la del latifundista i donant-la al treballador del camp, sentant així les arrels d'una economia nacional, creant un nou concepte social de la propietat, i una organització econòmica adequada a les necessitats de la vida mexicana. D'altra banda, cal atendre a les circumstàncies creades en els països americans per la invasió financiera del Nord, per l'imperialisme, que anul·la les possibilitats i esforços creadors d'una economia nacional, oposant a les realitats econòmiques i socials dels països indolatinels els sistemes i formes del capitalisme, inadequades a aquelles. No cal dir la influència decisiva d'aquest fet, per tal com obliga a oposar-li mides econòmiques de resistència, de contenció, que han donat peu, a Mèxic, a l'article 27 constitucional, que fa referència a la propietat de la terra i productes naturals, petroli entre ells.

Dels sistemes i formes econòmiques que regeixen la vida de les societats, dels lligams i nexos que s'estableixen entre els diferents

factors de la producció i l'economia, es produeixen diversitat de formes o estratificacions socials, de vinculació de classes, i d'aquests vincles sorgeixen les formes i manifestacions culturals. Una cultura, en efecte, és l'expressió dels sentiments de la comunitat, expressió d'una actitud vital de les col·lectivitats, la síntesi de la vida d'un poble o una època: més que obra de seleccions, una cultura, en el que té d'humà, és l'expressió dels sentiments de les grans masses. I les passions que agiten en un moment històric les col·lectivitats, la manera d'enfrontar-se i comprendre la vida, les reaccions que neixen de l'intercanvi i relacions amb ella, són determinades per fets i circumstàncies econòmiques, és a dir, per les condicions de vida individuals, les quals són conseqüència del sistema econòmic i social que presideix la vida d'un poble o una època.

Amb la revolució Mèxic ha provocat el sorgiment d'una nova cultura, nodrida de sava i vitalitat, una cultura humaníssima, perquè la revolució ha creat en la vida mexicana noves realitats econòmiques i vincles socials, és a dir, un ambient històric nou, inèdit, i amb ell, noves possibilitats humanes i culturals. Heus ací el camí i l'afany de la nova cultura indoamericana, de la qual és un primer episodi i manifestació la cultura mexicana post revolucionària: posar en joc, en acció, en activitat totes les possibilitats humanes, latents en la vida dels països indoamericans, i en el fons racial de llurs poblacions.

Aquest és el gran exemple de Mèxic. El 85 per 100 de la seva població, índia i mestissa, ha estat posada en condicions de disponibilitat, despertades i estimulades les seves energies latents, aprofitant-se i endegant-se les seves possibilitats i potencial humans. I aquest alçament, aviat ha marcat, en la vida mexicana, petjades visibles, donant-li característiques pròpies, fisonomia peculiar, sentit i substància pròpiament mexicanes. Primer testimoni de cultura indoamericana, que ha sorgit, no ressuïssint formes caducades, històriques, inadequades a les realitats de la vida present i de la mentalitat del segle, sinó a través d'una nova visió de la vida, d'un nou concepte d'ella, al descobriment d'energies latents i inexplorades. Però, insistim, sols sorgeixen aquestes energies, quan l'economia d'un poble canvia, produint-se un nou ambient històric, propici i favorable al desenvolupament de les més altes manifestacions de la cultura i l'esperit.

MARTÍ CASANOVAS

Mèxic, abril de 1929.

"EL MATÍ"

Benvingut! I consti que li hem fet molta propaganda. Però ara hem de dir: ja són quatre! Van de la dreta — no ens atrevim a dir: de l'extremisme dreta — al centre. I un dia, potser llunyà, deurà comparèixer el que ocuparà l'extrema esquerra, l'esquerra veritat, l'esquerra social, lloc encara vacant.

Es presenta *El Matí* amb la senyera tricolor de: Veritat, Justícia i Caritat. Algun d'aquests lemes, particularment el de Caritat, semblava que els catòlics militants l'haguessin arreconat a les golfes. Moltes vegades algun d'aquests lemes havia estat substituït pel de: Defensa de la Propietat, lema, ho reconeixem, base de la societat actual, però que era defensat pels catòlics amb inaudit acarnissament.

Si *El Matí* practica el lema Caritat pot contribuir molt a la civilització del país. No creiem que aquest concepte sigui exagerat. Reconeixem els drets de la polèmica, però en alguns moments, llegint certes publicacions combatives, teniu la impressió que la Veritat, la Justícia i la Caritat són afers molt poc interessants i que el que es desitja no és precisament convèncer l'adversari, o fer llum sobre un cas concret, sinó trobar el pit del contradictori amb la punta de la llança i fer-li mal.

Molts s'han preguntat si aquest és el moment oportú de publicar un diari com *El Matí*. Si us situem al punt de vista dels homes del diari nou haureu de donar-los la raó. El nostre catolicisme militant i sovint un aspecte sòrdid, ofensiu i poc intel·ligent. No voldríem ferir ningú, però és innegable que per llegir la premsa catòlica que fins ara ha vegetat entre nosaltres es necessita un paidor molt resistent. Els pitjors articles, els pitjors comentaris polítics, els versos més dolents que el país pugui produir sortien de les rotatives beneïdes. És evident que hi ha un ramat catòlic intel·ligent que mereixia altres pasturatges. ¿No era urgent, molt urgent, fer aquesta feina en català?

Ja són quatre! I encara hi ha allò: «un diari no mor mai». I que en vingui aviat un altre, igualment intel·ligent, i que sigui el revers d'aquesta devota medalla.

M. B.

CALZADOS MINERVA

Sociedad Anónima

Via
Laietana, 30

Kappel

Carquem representantes regionales
F. FONT, Duran i Bas, 12
BARCELONA

VIATGES MARSANS, S. A.

Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

Bitllets de Ferrocarrils Nacionals i Estrangers
Passatges marítims i aèris - Viatges a "Forfait"
Excursions acompanyades - Peregrinacions, etc.

Informes i Pressupostos gratis

I E L T E A T R E

MUSIC-HALL

Harry Fleming i la seva troupe

Actua aquests dies al teatre Circ Barcelonès, com espectacle extraordinari, la troupe de blancs i negres que comana el ballari Harry Fleming. El reclam és enlluernador. Ofereix dues hores a Nova York, amb el concurs del «millor ballari del món».

Sense aqueixa propaganda, l'espectacle d'Harry Fleming resultaria discret. Harry Fleming és, evidentment, un bon ballari, però no arriba, ni de bon tros, a altres que hem vist i aplaudit ací. Queda molt elegant i molt senyor, però en les seves danses hi manca l'intenció d'un Harry Wills, la força còmica d'un Louis Douglas, la fantasia d'un Clarel. De totes maneres, el preferim ballant que dirigint l'orquestra. Com a director, Harry Fleming no ens fa gens el pes. Billy Arnolds, al qual hem aplaudit tota una setmana al restaurant francès dels Ambassadeurs, pot donar-li'n tres i mig a acabar a quatre.

L'orquestra tampoc és res de l'altre món. Les de negres que hi havia darrerament al Principal Palace i a l'Edén, són molt millors. La de l'Excelsior, també. El metall de l'orquestra d'Harry Fleming és estrident, sense dolçor. Es tracta, per damunt de tot,

HARRY FLEMING

de músics hàbils, res més que hàbils, que no han cospat prou bé el sentit del jazz.

Miss Florence Miller vol harmonitzar el ball modern amb els passos de ball clàssic. Ho aconsegueix, però no dona a les seves danses cap gràcia. És una ballarina freda i acadèmica. Recordem, del mateix gènere, a Jane Dietrick, que vegerem fa uns dos anys a l'Edén; en aqueixa ballarina, el charleston i el fox-trot adquirien tot l'encant d'una gavota.

En la troupe d'Harry Fleming hi figuren, també, «Les lousps», dos guitarristes hawaïans que hauriem escoltat amb més gust en un altre repertori; un comediant, Bob Wolly, pianista de l'orquestra, que té moments bons i divertits; la parella Lily and Chester, que no fa cap nova aportació i en la qual contrasta la flexibilitat del ballari amb la poca vivor de la dona, i una altra parella, Dora Kasan & Nester, que se n'emporta, amb unes paròdies, admirables, l'aplaudiment més nodrit i més merescut de la vetllada.

Els nous números de l'Olympia

El programa de l'Olympia ha estat renovat. Els nous números no constitueixen, però, cap reforç important. Són números d'omplir el cartell.

Els més importants són John et Alex Bros, uns gimnastes en els exercicis dels quals hi ha certa modernitat i distinció i que mai se'ls veu encarcerats, i el ximpanzé Tarzan, que executa un treball força divertit i gens mecànic, en el qual s'endevina més aviat la intel·ligència de l'animal que la paciència del dressador.

Hi ha, encara, a l'Olympia, entre els nous números, el modelador còmic Bel Ar-gay; els barristes Harrings, i l'alambrista O'Connor, que imita molt, sense igualarlo, a Robledillo.

La revista del Còmic

En lloc d'anar endavant, En Sugrañes dona passos enrera. *She-She* significa, en efecte, un gran retrocés en la carrera digne-ne artística del director del Còmic. Fins ara, les seves revistes, d'un bon gust gairebé sempre dubtós, miraven a París i estaven inspirades en les produccions dels grans music-halls de la capital francesa. Però l'estrenada el dissabte sembla muntada per En Velasco i procedent de Madrid.

En un quadro català apareixen un bé de Déu de noies amb trajo típica de la nostra terra a tocar una sardana... amb concertina! Més tard, aqueixes mateixes noies surten amb mantons de Manilla i barrets cordobesos — encara! a esvalotar el galliner amb els «olés», etc., etc.

Tot això va relligat amb un diàleg insípid que sostenen, a través dels diferents quadros, un anglès, un guarda de la porra i un andalús, com en les revistes de vint anys enrera, amb la sola diferència que aleshores el guarda era un municipal. I amb una música carinclona, de platets i bombo, d'escombriaire que ho arreplega tot, que us la repeteixen fins a deixar-vos grogy a la butaca.

Hi ha en *She-She* tres dones excel·lents: Enriqueta Pereda, Roser Rodrigo i Lydia Francis, i el còmic més dolent que hem vist en nostra vida: Pepe Viñas.

JOAN TOMAS

DES DE MADRID

El Congrés d'Autors Teatral

Te raó En Bagaria. No ens podem pas queixar per manca de Congressos. Tot Madrid és Congrés en aquests moments. Ha estat difícilíssim trobar estatge per a tots els que actualment es celebren.

Si gairebé ens hem quedat sense Exposició — sort de la Canina! —, en canvi anem grassos en afers d'assemblees.

Això és un vaitot de discursos i excursions, que són les dues activitats característiques dels Congressos.

Hem tingut el Congrés nacional de lleiadors que, naturalment, havia d'ésser previ i com que tot ha anat bé, ara es descabellen normalment i amb tota felicitat el IV Congrés de la Federació Internacional de Societats d'Autors i Compositors i el de l'Associació pro Societat de Nacions.

Si el Dr. Asuero, amb les seves curacions, no hagués vingut a empallirar tota la resta de l'actualitat, aquests dos Congressos haurien assolit un gran èxit. Ara com ara s'és contenten, davant l'opinió pública, amb un considerable *succès d'estime*. Nosaltres ja sabem que el món era així.

L'aveniment d'aquests dos Congressos ha portat a Madrid una pila d'estrangers il·lustres. I, tot ha de dir-se, ha tingut la conseqüència de l'escampada d'una pila de nacionals il·lustres als quals el parlar francès definitivament no els prova gens ni gota.

Així, com a exemple, en el Congrés dels autors no abunden massa les eminències espanyoles (per bé que tampoc les estrangeres). Els organitzadors espanyols es veuen gairebé sols enfront dels hostes estrangers. Cal assenyalar l'assiduitat dels germans Quintero que intervenen a la tasca ajudant als vicepresidents espanyols senyors Eduard Marquina (gran dret) i Guixot (petit dret) i del Mte. Alonso que du amb una discreta elegància la discreció del seu mutisme.

Per cert que el primer dia de celebrar-se sessió del Congrés al Palau, del Retir, el Mte. Alonso, en sortir al parc, i veure que uns congressistes prenen un taxi que, amb altres, era a la porta (ai, pluvia) arrencà grans crits:

—*Pardon! Pardon!*

I estrebava als congressistes que assaltaven el cotxe. Un d'aquests — penso que era Fulda, president alemany i abundant de la Delegació alemanya i Vice-president del Congrés — s'hi anava a fer a cops de puny.

Però el Mte. Alonso li digué versallesc, tot assenyalant el taximetxe:

—*Es que tengo este taxi aquí desde que era pequeño y para qué le voy a contar!*

En efecte: el taximetxe marcava un bon preu. L'Alonso l'havia pres a les 10 del matí i en les 2. Fulda donà una ullada a l'aparell comptador i fou aleshores ell qui, a estrebades, féu baixar del cotxe les dames i cavallers que s'hi havien enfilat.

Com ja he dit, les sessions es celebren al Palau del Retir, on encara, a honor dels congressistes, hi ha exposats els projectes per a un far a Colom. Aquests han estat moltes vegades un pretext i un recurs molt ben aprofitats per Mascagni, veritable celebrat decorativa d'aquest Congrés i que junt amb Chiarelli, Gino Rocca, Morello i Barucchi forma la delegació italiana. Mascagni, que camina i es condueix, més que com un *piccolo Marat*, com una *sonambula* (hi ha paradoxes fatals) podia ben dir, passat el que passi, que no ha perdut el temps. Ha estudiat a fons el far a Colom. De moment, no és que hagi dit res respecte això. Però s'hi fixa molt.

Altament, tampoc en altres ordres ha dit gran cosa. La circumstància que els espanyols hagin nomenat Comissari d'aquest Congrés un italià madrilenyitzat, ha estat també molt ben aprofitada per Mascagni que, com es veu, ha vingut d'avantagista. Els intervisus amb Mascagni han de fer-se per mitjà de Tedeschi, que és així per al músic famós com una mena de far colom-bià.

L'altre dia, en acabar la sessió del matí, alguns periodistes, pregaven al redactor de *La Voz* que sortís amb ells.

—No puc; encara que no ho sembla estic en aquests moments celebrant un interviu amb Mascagni.

En un recó, el mestre italià es confessava amb Tedeschi, de nasos a un dels projectes de far a Colom.

No pas tots els congressistes saberen trobar tan planerament com Mascagni el *des-llorigador* del Retir.

El primer dia, Woodhouse, president de la delegació anglesa, arribà tard al *lunch*. Com que havia anunciat que abans volia anar a l'Escorial, algú cregué que aquest viatge l'havia retardat i li digué:

—Què? No ha pogut arribar a temps a l'Escorial? Ha pogut anar-hi?

—Oh, sí. L'Escorial es troba de segulda. El que no hi ha manera de trobar és aquest

Palau del Retir. Abans d'arribar-hi he correut el parc pam a pam.

Aques senyor Woodhouse, menut, calb, inquiet i polit, parla sempre en anglès, a les sessions, i parla molt. Ell sol necessita dos interprets. En el Congrés anterior de la Confederació, que tingué lloc a Berlín, es distingí per les seves atinades intervencions. A la darrera sessió Middleton, el conegut autor americà (absent al Congrés de Madrid), president de la Delegació dels Estats Units, que tot el Congrés havia parlat en francès volgué tenir una finesa d'humor i de cortesia. I al final del seu final discurs, acomiadant-se dels companys, pronuncià uns paràgrafs en anglès "perquè es vegi almenys — digué somrient — que també sé parlar l'anglès".

Immediatament que acabà, Woodhouse s'alçecà ràpid i digué:

—Demano que es traduixin a l'anglès les paraules que acaba de dir Mr. Middleton.

Entre aquestes i altres coses, la Confederació, que ara presideix l'au, r francès André Rivoire, que ha tingut a Espanya una bella acollida i de la qual és Secretari Denys Amiel — conegut per les seves obres a Madrid — va celebrant Congressos i fent un xic de feina.

Fins ara — dijous — el de Madrid ha tocat un punt interessant: el dels drets que han de cobrar els autors quan una obra seva sigui duta a la pantalla en una pel·lícula parlada o sonora. Els espanyols han perdut, en aquesta ocasió, la partida. Com que a moltes nacions tenen la establertes, per a la reproducció d'obres teatrals, mitjançant procediments mecànics i científics una legislació i uns contractes que defensen a bastament els drets d'autor, moltes delegacions han mantingut el criteri que s'han d'aplicar al nou estat de coses creades per la pel·lícula parlada i la sonora.

Però, com que a Espanya les coses no estan ben arranades, els delegats espanyols — i els italians — opinaren que calia anar a una revisió de contractes. Aquest criteri fou rebutjat. Votaren a favor d'ell Itàlia, Espanya i Suïssa (total: 50 vots) i en contra, la resta, (total: 80 vots).

Així doncs, per a tot el passat ja no hi haurà remel. Per a l'esdevenidor, encara hi ha esperances. Els nous contractes poden ésser millors.

—Avantatge d'ésser jove — subratllà finament En Soldevilla, que amb En Sagarra ha vingut en delegació dels catalans.

No han vingut més que dos catalans. Però llur vàlua els fa prou per a representar dignament a tots.

No sé si passa el mateix amb Romania. Algú deia que eren molts.

—No — contradigué un altre —. Només que tres o quatre.

—I li semblen pocs, tractant-se de romanesos? — afegí Díez-Canedo.

Tal vegada cal dir que la delegació de Romania ha estat qualificada pel Mte. Guerrero de *afortunada* per tal com el delegat president s'anomena Horia Fortuna.

Si Mascagni és l'element decoratiu i Fulda l'element de força; si Woodhouse és la gràcia i Guibourg, representa el *truc* (per què Guibourg, encara que no ho sembli així a primer cop d'ull i d'orella, és argentí) Chiarelli i Helitai són evidentment, el repòs la satisfacció. Han estat com un respir per a la premsa.

Amb aquests, no hi ha por. Tothom sap, més o menys, de què va. Però — és el que deia dels enrra — un estimat company — hi ha manera de dir alguna cosa d'un senyor Goldbaum?

Un altre company li digué, amatent: —Esperi la caricatura que li farà En Bagaria. El non potser estarà errat; però ell, exacte!

Mentrestant, el Congrés va seguint. Avui els congressistes són a Toledo. Plou. *Le beau temps d'Espagne*, quasi no l'han conegut.

I Denys Amiel, que ha estat abans a Bilbao, això del *beau temps* — *quel dommage mon Dieu!* — el fa somriure sempre d'una manera massa intel·ligent.

R. M.

Agència exclusiva per a la venda de

MIRADOR

Societat General Espanyola de Llibreria, S. A.

Barbarà, 16 Telèfon 12781 BARCELONA

TEATRE CATALÀ ROMEA

COMPANYIA VILA-DAVÍ

Primera actriu: M. VILA

Primers actors: DAVÍ I NOLLA

Avui, tarda, a les 5, i nit a les 10'15, el sensacional èxit:

El Procés de Mary Dugan

Demà, divendres, nit, funció a honor i benefici d'Alexandre Nolla: El procés de Mary Dugan i concert pel cèlebre baríton JAUME MIRET.

Es despatxa a comptaduria.

ES O NO ES CULPABLE

VISITES ALS ESCENARIS

Catalina Bàrcena

L'escenari del teatre Barcelona està admirablement dispostat de manera que en un dia d'incendi no se n'escapi ningú. Aquella estretor de corredors, aquella esquifidesa dels quarts, fornien un bell lot de víctimes, que, escaientment col·locades a la sala de descans, oferirien una esplèndida fotografia per a una doble plana d'*El Mundo Gráfico*.

Estàvem fent aquestes negres reflexions, quan el senyor Martínez Sierra ens va donar un copet a l'espatlla i ens va fer entrar al quarto de la senyora Bàrcena. Unes paneres, unes muletes, un tocador, unes cadires i un parell de pams quadrats d'espai lliure per a col·locar-hi donya Catalina, el senyor Martínez Sierra, el cronista i l'intervi. L'amic Martínez es va enfilat a dalt d'una canastra per tal de dominar, des de l'altura, les incidències de la conversa.

Bona part de l'enorme prestigi de què frueix la senyora Bàrcena se l'ha guanyat fent papers d'ingènua. Doncs bé; ara anem a descobrir un gran secret: no li costa gens de fer la ingènua. Tot el truc està en sortir a l'escena i anar tirant, com si la comèdia que representa fos una continuació de la conversa que ha sostingut, tot sopant, amb la mestressa del «Canari de la Garri-

gan». Aquella veueta, aquella mirada i aquella expressió són tan pròpies de la senyora Bàrcena com el ros dels seus cabells. No s'ha d'esforçar gens ni mica per a donar-los-hi un bany artístic i espectacular. Parleu una estona amb ella i us fa l'efecte que interpreta una comèdia amable per a vosaltres sols.

Però, el realment bonic del cas, és que no en fa de comèdia.

—En tant que actriu — comença dient-nos — no em preocupa altra cosa que convertir-me en una col·laboradora fidelíssima de l'autor. És a dir: deixar de banda tota la meua diguem-ne personalitat, sacrificar tota mena de «genialitat» particular per a esdevenir tan sols una encarnació plàstica del personatge que l'autor ha ideat.

Hi ha gent que diuen que sóc una gran actriu. Són massa amables. A veure: per què sóc una gran actriu, jo? Per la veu? Però si aquesta és la meua de veu, no me l'he inventada pas jo... Per l'emoció que poso en alguns papers? Però si aquesta emoció em surt naturalment, no me la fabrico pas... El que jo faig no és una qüestió de geni ni de gran talent. Em limito tan sols a anar posant les meves modestes qualitats al servei de l'autor, sense sortir-me poc ni molt de la frontera psicològica que encercla el personatge. La meua labor es pot comparar a la del paleta que construeix una paret. Els maons han d'estar molt ben posats, molt ben ajustats per tal que la paret aguant i el seu equilibri i, de passada, faci una mica de bonic... Jo no faig res més que això: ajustar els maons amb tota la cura possible.

Pel que fa referència a preferències d'autors o de gèneres, la senyora Bàrcena té unes idees molt clares.

—M'agrada tot el que és bo — diu —. No m'interessa si és nou o vell, clàssic o avantguardista. Sospeso les obres per la qualitat, no per la data en què han estat escrites. No sóc conservadora ni revolucionària. Estic ben disposada a acceptar totes les innovacions i totes les extravagàncies, sempre que comportin un valor autèntic.

A continuació ens parla de la seva recent actuació per terres americanes.

No pot suposar — comença — com m'ha afectat la mort de Roberto Casaux. Era un artista, el més gran actor en llengua espanyola, sense cap mena de dubte. Durant la nostra «tournée» per Amèrica vàrem coincidir amb Casaux en dues poblacions. Malgrat que el resultat de l'excursió, tant en sentit artístic com econòmic, ens ha estat altament favorable, les nits que treballàvem Casaux, nosaltres ens quedàvem amb quatre rengles de butaques, mentre ell tenia el teatre ple. ¿Em creurà, doncs, si li dic que això no em molestava gens ni mica? Al contrari: àdhuc em satisfia que si algú se n'havia d'endur el públic, aquest fos Casaux, un actor dels de la gran tradició...

A Sud Amèrica hi ha una notable curiositat per al teatre. Com aquí, si fa no fa. En les ciutats en què menys us ho imaginàreu, hi trobeu unes minories de públic realment selecte i informat. Es tracta, generalment, de la joventut que s'ha format en les Universitats de França o Anglaterra.

Els argentins, sobretot, compten amb molt bons actors de caràcter. En certa manera recorden als de l'admirable companyia dels temps heroics del Teatre Català, a Romea... Últimament s'ha destapat una jove actriu, la qual, o molt m'equivoco, o es convertirà en una artista formidable. Es diu Paulina Singermann i és germana de la famosa Berta.

Acabada la temporada en el Barcelona, Catalina Bàrcena reposarà durant tot l'estiu. Fa dos anys i mig que treballa sense parar. La impressió general és que aquestes vacances se les té ben merescudes...

CODORNU

LA MUSICA

El públic d'òpera

El nostre teatre del Liceu té una llarga i gloriosa història: forma entre els primers teatres d'òpera del món.

El públic del teatre del Liceu també era famós, temut i tingut en la més gran consideració.

Continua el teatre mantenint amb honor la tradició de la seva alta jerarquia; el públic, al revés, va perdent aquella nota de difícil, d'exigent, d'extremadament sever, que ell mateix s'alabava de tenir, i que era l'espant i la prova més forta per als artistes que davant seu es presentaven. Ja no protesta amb escàndol els cantants que tenen un mal moment, o els que no són d'absoluta primera qualitat, almenys com a veu. Dissimula el pas d'un artista mitjà, i si no l'aplaudeix, no el xiula.

Abans sentíeu a dir a la gent que viatjava: «A l'Òpera de París (o al Covent Garden de Londres, o a l'Òpera de Berlín, o a la Scala de Milà), vaig sentir cantar «tal» òpera per uns artistes que a Barcelona no els haurien deixat acabar la representació.» Ara ja no es pot dir això; perquè el públic de Barcelona s'ha posat a l'altura del públic d'aquelles principals ciutats. I diem s'ha posat a l'altura, perquè el canvi s'ha produït, no per degeneració, sinó al contrari, per evolució ascendent. Tan intel·ligent, o més, és ara que abans; i sap ben distingir el que ho fa bé perquè ha nascut carregat de dots físiques i sensibilitat, inconscient quasi bé sempre, del pobre artista que no val res i a força d'empentes i de treball arriba a posar-se en un lloc que li ve gran. El públic actual és més culte; la civilització es manifesta també en aquest aspecte, entre la nostra gent; i se'n fa càrrec; és tolerant i no pensa que el vulguin enganyar. La bona fe i el desig de comprensió i admiració són característiques de les societats cultes i de civilització avançada; la malícia i el mal pensar i l'instint de trobar malament les coses, són marques de poc refinament i de molt mitjana cultura.

La vivor i l'astúcia són facultats primitives, animals. La innocència i la bona fe són qualitats performades, espirituals.

Si, doncs, el públic del nostre teatre musical no és tan exigent com era, és que ha pujat de nivell i ha passat a la categoria dels públics de les grans ciutats i dels primers teatres. Ara els públics més difícils són els públics de les petites ciutats, que és ço que era Barcelona quan el públic del Liceu feia tanta por.

JAUME PAHISSA

ENTREACTES

La tragèdia del jove galan

En Josep Bruguera, primer actor i galant jove de la companyia del Talia, va tenir l'altre dia un intent d'accident d'automòbil. La cosa no va ésser molt greu, però En Bruguera en va sortir amb notables desperfectes a la cara.

Això, com poden veure, és sempre desagradable; ara, si es tracta d'un galant jove, tan galant i tan jove com el nostre heroi, la cosa agafa proporcions de veritable catàstrofe. No és d'estranyar, doncs, que la gent més assenyalada del Talia, en saber la nova, anessin cuita corrents a casa d'En Bruguera.

El van trobar assegut al llit, mirant-se en un gran mirall. Mentrestant, es menjava un parell d'ous ferrats...

Els visitants, si haguessin gosat, haurien plorat una mica.

Nihil novum...

L'eminent crític teatral Bernat i Duran, després d'haver-se espremut el cervell i la ploma buscant plagis, influències i reminiscències en les obres teatrals que s'estrenen, ha arribat a descobrir que ni el nom d'ell era original, ja que es deriva del de dos personatges: Bernat Metge i Durant o Dant Alighieri. Això el té molt amoïnada.

Teatre Català Novedades

Gran Companyia Catalana

Direcció: C. CAPDEVILA

Avui dijous, tarda, a les 5, i nit a les 10:

Jo no ho sabia que el món era així!

de l'AMADEU VIVES. Ovacions a l'obra, a Enric Borràs, a Josefina Tàpies, a tota la notabilíssima companyia i a l'esplèndid decorat de Batlle i Amigó.

Damà, divendres, nit, benefici de Joaquim G. Parreño, amb l'obra:

Jo no ho sabia que el món era així!

Diumenge, tarda, La Vall de Josafat i Terra Baixa.

CINEMA I DISCOS

Estudi crític del procés de producció cinematogràfic

La unitat i el ritme

En possessió del *scenario* que cal filmar, és de primera importància realitzar l'obra dins l'esperit i l'altura amb què l'argument ha estat concebut.

Per això és essencial la unitat de l'obra. Intencionalment hem unit en un mateix títol la unitat i el ritme, perquè en la realització cinematogràfica, tots dos són estretament units alhora que complements recíprocs.

Es per mitjà del ritme que es manifesta l'esperit que anima l'obra i li confereix una unitat de concepció.

Com a cas típic de manca d'unitat en

Producció KING VIDOR

una gran pel·lícula, es pot citar *Albada*, de Murnau. Tota la primera meitat d'aquesta pel·lícula, basada en una curta narració de Sudermann, assoleix un esperit de profunditat i un dramatisme realment imponent. Creiem que l'obra fou estudiada i concebuda en aquest esperit, però sigui que mancava material, o sigui que el criteri comercial del supervisor s'imposà, o, més simplement, Murnau tingué idea de dar-nos una sensació de contrast en clarsobscurs, el cas és que els personatges solemnes, silenciosos i profunds es converteixen a continuació en marionetes de la nova civilització amb el sol pretext de traçar un llarguíssim procés passional innecessari. Justament el major avantatge del cinema per esbossar un caràcter o imposar-nos un procés psicològic consisteix en la gran simplicitat amb què pot aconseguir-ho.

Producció VICTOR SEASTROM

La presentació dels personatges en l'exposició d'un assumpte pot fer-se d'una manera barroera dient: «Aquesta és la protagonista perquè fa molt goig i porta magnífics vestits i perquè a ella es dediquen els primers plans, i aquest és el seu pare perquè té els cabells blancs i viu a la mateixa casa.» Però també pot fer-se de manera que l'antecòdota ja des de bon principi us captivi i mogui la vostra curiositat, al mateix temps que aquestes escenes siguin utilitzades per anar precisant la psicologia de les persones de carn i ossos que més tard us han d'apassionar en el conflicte que en ells es plantejarà.

El ritme es caracteritza generalment per l'amenitat i emoció i deu anar en «crescent» fins al final de l'obra. El contrast s'admet i és potser essencial en cinematografia, però a condició que es doni inesperat. Que el contrast sorprengui, però que no fatigui. Que el dramatisme i la jocositat juguin entre elles un torneig angoixós com en *La quimera de l'or*, però cal, perquè el contrast existeixi, que sigui realitzat amb esclats de llum i no amb la morositat de les il·luminacions artificials.

Ens hem referit en l'article anterior a *La dona marcada*, l'obra mestra de Victor Seastrom. El millor d'aquest film és el seu

ritme precís. Ritme lent, solemne, en què l'emoció guanya angoixosament a l'espectador i que té de culminar amb la mort del pastor Dunnesdale en el patíbul on la seva víctima ha estat conduïda.

Un moment de reflexió, un canvi en l'expressió, obtenen en pocs segons el fi proposat. Si del que es tracta és de demostrar-nos que l'espòs, enfolit per un amor bastard, reacciona de sobte enfront l'esposa innocent i antigament estimada, hauria bastat en el llenguatge cinematogràfic una escena senzillíssima en què les mans crispades per estrangular es distendissin per acariciar, on els ulls que miraven amb duresa obsessiva s'humanitzessin a pleret i que la força

La matèria i la forma es condicionen mútuament en l'obra d'art. L'estil amb què *Albada* està compost s'ajusta admirablement a una acció que és quasi totalment interna. Acció dramàtica per oposició a acció material, és a dir, externa. Densitat formidable d'emoció que s'oposa a una gran sobrietat de gestos. Els personatges hi són totalment despulats de convencionalisme i contingència, del que podríem dir-ne historicitat. Tot el que és caràcter històric, provisional, accidental doncs, no interessa al cinema, com no interessa a la música, que no poden sinó expressar allò que hi ha de realment perenne en la natura humana. *Albada* assoleix en aquest sentit una puresa colpidora.

Les imatges no coneixen realment més que una dimensió: la profunditat. No valen en el cinema per la seva plàstica, sinó per la major resonància emotiva que puguin tenir en l'ànim de l'espectador culte. Aneu a veure *Albada* avui i torneu-hi demà, després d'haver conegut una forta commoció sentimental, i us semblarà diferent. No subjectivisme; fecunditat. Valor inesgotable d'una obra a la qual sempre resten tentacles originals amb què explorar el nostre esperit.

Albada restarà com una bella mostra de l'estat del cinema en un moment de la seva evolució. Evolució cap a on? No ho sabem ni creiem que ningú ho pugui preveure. Temps a venir potser ens faci l'efecte de quelcom de ben primitiu i esquerp i la nostra sensibilitat extraordinàriament afuada resti sorda ja a aquesta organització que avui ens ha semblat prodigiosa. Que diem prodigiosa, per nosaltres *Albada* és una obra genial, i ben cert, més *avençada* que *L'Estrella de Mar*.

Els elements fonamentals amb què avui comptem per a fer les imatges expressives són emprats en *Albada* amb una rara consciència. Considereu si no els primers plans. A quin abús d'ells no assistim avui en la producció ordinària! Amb el pretext d'ensenyar-nos cares belles — que per cert comencen ja a embafar-nos — o de fer-nos presents uns petons interminables i sense solta que ningú que sigui normal pot deixar de presenciar sense una certa sensació de molestia, infesten el cinema actual. Torneu-li a donar la seva significació autèntica al gros pla, tal com el pensa el seu inventor, D. W. Griffith, i veieu quina emoció no destilla en el silenci de la seva grandesa. Cada cas en *Albada* és un exemple. El rostre de l'esposa traïda, apareixent als nostres ulls encara plens de l'escena en què el marit es lluria a una embriagadora i culpable sensualitat! El crit de la mare dominant-ho tot en dir la nova joiosa. Per la seva inesperabilitat i vibració recorda la tonada alegre en el tercer acte del *Tristany*. És ella que viu i que és tornada al seu espòs. La proa de la barca tallant impetuosa l'ona. Detall que diu tot el camí de ritme, l'entrada a una nova fase del drama.

Quan el marit pensa l'escena del seu propòsit criminal, el ritme és alentit. El cos de Janet Gaynor cau al mar en un moviment arquetip i lent, magnífica solució del que realment experimentem en el somni. Per què els directors no aprenen d'aquesta lliçó i continuen encara intercalant entre escenes reals, escenes pensades ajustades en un ritme idèntic?

Una de les escenes colpidores per nosaltres d'*Albada* és aquella en què Janet Gaynor enfront del seu marit que baixa la mirada, tement els ulls de l'esposa, boga taciturn, esguardant al seu entorn. La terra és a fora del camp visual. Indicació que el lloc és ja apte al propòsit del marit. Què veu la dona? Tot parla entorn d'ella d'harmonia, de puresa. Les gavines volant a frec d'ona, el cel i l'aigua, i les bèsties, tot en el ordre, solament ells torbant aquella plàcida visió. El propòsit criminal apareix encara més monstruós i l'isolament d'ells més complet. Aquell lloc d'*Albada* tardarem a oblidar-lo. És la natura, però vista a través del pecat, que ens fa pensar en els mots

JANET GAYNOR, protagonista d'«Albada»

d'un filòsof alemany quan diu: «tot en el ordre i solament l'home torbant-lo, l'home que s'hauria d'avergonyar de les bèsties i dels arbres». Naturalment que el pecat no és en el món sinó per ésser vençut, i per això el nostre cor trontolla de joia quan veiem l'amor, un moment escarnit, triomfar de nou i conèixer una puixança més gran encara. Aquella segona lluna de mel d'*Albada* és quelcom d'incommensurable, quelcom realment excepcional; besar a una dona que podíeu haver assassinat! I no coneixem res de més patètic que aquella recerca a la nit del cos d'ella. Calia trobar-lo. No podem ni pensar que ella es negués. Janet Gaynor fa un tipus de dona que és un símbol. El símbol d'alguna cosa indestructible. La destrucció d'això seria per nosaltres l'anorreament del que realment ens fa viure: l'esperança. Ja sabem que, com explica Hesíode, els déus, emposos per una gelosa cupiditat, acapararen per a ells tots els béns, deixant als pobres mortals solament l'esperança!

Greta Garbo cal destruir-la a cada film. La seva anuació permet la vida: *Ana Karenina*, *El dimoni i la carn*. Janet Gaynor cal que sobrevisqui en cada film. La seva destrucció la faria impossible.

J. PALAU

Napoli night (O night of splendour) (Kerr-Zamecnick. — Vals, del film «El príncep Fazil. Some day, somewhere (We'll meet again)» (Pollack-Rapee). — Vals del film «La ballarina de Moscou». — AE 2568 Gramòfon.

Grieving (Wayland-Aztell. — Vals. Orquestra P. Whiteman. I'm afraid of you (Davis - Daly - Gottler). Charleston. — AE 2566. Gramòfon.

I kiss your hand, madam. — (Erwin.) Charleston. — Orquestra J. Hyllton Sally of my dreams (Kernell). Charleston. — AE 2563. Gramòfon.

Roses of yesterday (Berlin) Charleston. Orquestra Pennsylvanians. My winsow of dreams (Bryan-Klenner) Vals. — AE 2569. Gramòfon.

Dream river (Brown) Conçó pels Revellers. — The best things in life are free (Sylvia-Brown-Henderson) per Jack Smith. — AE 2505. Gramòfon.

Generalitats al marge d'«Albada»

DISCOS

Poc jazz aquest mes, però alguna novetat; al disc s'ha portat la música escrita exclusivament per acompanyar la projecció de films. Aquesta música, si més no, té un valor diriem decoratiu, i, el que és pitjor, és que és tota buida i ensopida; alguna melodia que us queda fa pensar en Viena. Si acompanyant a la pel·lícula pot tolerar-se, en altre cas, resulta fora de lloc. Podeu fer rodar *Neapolitan night*, que si no recordeu alhora Greta Nissen i Charles Farrell ballant a la sala del palau de Venècia, poc aprofitareu el que sentiu. Jo no sé per què aquesta música s'ha portat al disc; potser hi hagi pogut influir el desig d'aprofitar una propaganda feta a base de la pel·lícula que li ha donat vida. A més del disc citat que registra un vals d'*El Príncep Fazil* i al dors *Some day, somewhere*, de *La ballarina de Moscou*.

El vals li costa d'arrelar-se al jazz. Fa poc temps sentíem a P. Whiteman, que tocava *I'm sorry*, que sonava molt bé i avui ja no es recorda. Encara s'estranya més si es té en compte que el que acostuma fer sentir el jazz, charlestons generalment, fàcilment va a la monotonia que porta el ritme tan sostingut. El vals, en canvi, s'aguantava més i el jazz li ha fet un gran servei, puix que els mestres vienesos i el mateix Franz Lehar no donaven res que el traguessin d'aquell ensopiment. Avui les orquestres americanes l'han revifat, havent contribuït a això segurament el millor ritme a què el porten i encara que de vegades hi hagi certa pobresa de temes, és compensada per una riquesa de variacions que dona lloc a lluitament de tot l'instrumental. *Grieving*, de Wayland-Aztell, que toca Paul Whiteman, encara que té melodia pobra, l'efectivisme de la instrumentació ho amaga, i perquè no es noti aquella pobresa la intervenció vocal és escurçada. Un altre vals ens el donen els Waring's Pennsylvanians i es diu *My window of dreams*, que traduït resulta *La finestra dels somnis*, títol que per a un vals pot resultar perillós. En aquest cas, per sort, no és així. De tema més ben trobat que l'anterior, sona tot plegat més bé.

Doucet (de la raó social Wiener-Doucet) passa amb certa despreocupació de l'òpera al fox, de *Tristany i Isolda* a *Isoldina*; això és potser massa. Ara Jack Hyllton ens porta del tango al charleston, això ja és més enraonat i més planer. Abans vau sentir el tango *Le beso a usted la mano*; avui sentiu *I kiss your hand, madam*, que així en anglès fa més charles. L'audició successiva de l'una placa a l'altra us diu que no varen tenir massa feina: passar de l'agut dels violins als saxofons, reforçar les tubes i un lleuger canvi de ritme, i el charles ja és fet i encara queda millor que abans.

Els Revellers de vegades sembla que degeneren, sembla que cantin sempre el mateix. Ara que la perfecció amb què ho fan els ho perdona tot. A més, ells han creat un gènere nou, que ha arrelat, escampant les cançons indígenes amb una harmonització a vegades sintètica, però sempre completa. La cançó *Dream river*, de G. Brown, que canten és continguda en la mateixa placa en el revers de la qual el conegut cantador de jazz Jack Smith dona un fragment de la revista anglesa *Good News*.

J. G.

Les Sessions MIRADOR

La nostra tercera sessió es celebrarà el 3 de juny; serà la darrera del present curs. La disposició del programa no serà pas exactament feta com en les sessions anteriors, ja que a diferència d'aquestes, en lloc de la represa a base d'una pel·lícula consagrada, hi haurà una estrèna que, com saben els nostres lectors, serà "El lloro xinès" de Paul Leni. Com que quan sortiran aquestes línies el B. F. C. haurà projectat la seva darrera producció, resultarà que en una setmana el famós director austriac haurà rebut a la nostra ciutat dues consagracions consecutives que han d'assenyalar ja per sempre la seva tasca futura als bons amics del cinema de casa nostra.

"El lloro xinès" és una pel·lícula típica i de les més reeixides dins del repertori del film misteriós. Com que ja ens en ocupàvem en el número anterior, no volem insistir sobre aquest film.

L'èxit que entre nosaltres tingué la projecció del film de Man Ray "L'Estrella de Mar", ens ha decidit a donar a conèixer el primer film d'aquest artista: "Emak Bakia"; "L'Estrella de Mar" és la seva segona i per ara darrera producció.

Tercera Sessió MIRADOR

Ultima d'aquesta temporada

Dilluns, dia 3 de juny, a les deu de la nit, al Cinema

RIALTO

Un film documental.

Un film còmic.

Un film d'avantguarda, realitzat per Man Ray, autor de "L'Estrella de Mar"

EMAK-BAKIA

Un film de Paul Leni

EL LLORO XINÈS

Film de misteri interpretat per K. Sojin, Marion Nixon, Ed. Burns i Anna May Wong.

Presentant aquest retall a la Redacció de MIRADOR, a partir d'avui, es farà un rebaixa en el preu de les sessions.

OFICINA INTERNACIONAL DE PATENTS I MARQUES

Josep Torre de Mer Sanromà

Advocat

Balmes, 66 Aragó, 225 Telèfon 70873

CAPITOL I COLISEUM

Gran èxit del film de qualitat

LA NIT TRÀGICA

per MARIA JACOBINI

Seleccions GRAN LUXOR VERDAGUER (fora de programa)

DE LES ARTS

EXPOSICIONS Quin és el vostre paisatge preferit?

Pere Daura

Les nostres galeries d'art no estan, en aquests moments, a l'altura de les circumstàncies. Com tots els anys quan ve l'estiu, la qualitat de les exhibicions pictòriques decreix. Aquest fet tan habitual en cada temporada és, per altra banda, sensible en aquests dies que tenim tants forasters. Qualsevol d'aquests que sigui, a més a més, amic de visitar exposicions de pintura en guardarà una opinió segurament desfavorable, per bé que equivocada. Si el contingut d'estrangers augmenta, els propietaris de les sales d'art potser hauran de pensar a augmentar la qualitat de les exhibicions, no solament per dignitat, sinó també per raons comercials, puix les teles dels nostres millors artistes poden tenir un succés insospitat i cal aprofitar l'avinentesa.

No obstant, a les galeries del refinat *ensemble* Badrinas hi ha actualment una exposició força interessant: la de Pere Daura, el qual, com tants d'altres, ens mostra el fruit d'una llarga estada per terres foranes i uns paisatges tarragonins. La pintura de Daura presenta un sentit del *fauvisme* d'una assimilació racial. Per diverses que siguin les influències, sempre predomina la visió personal. El perill més immediat de la modalitat pictòrica que practica aquest pintor és el confusionisme, i val a dir que són comptades les teles on aquest perill es manifesta.

Ara com ara, considero els dibuixos superiors a les teles. La joventut de Daura, però, ens fa esperar realitzacions futures de gran volada. La primera matèria — el do — no hi falta; cal, però, afinar la visió: el problema de sempre.

Dels paisatges de la illa de Còrsega, prefereixo *Pais de pastors*; dels tarragonins, *L'hermita*. El *Retrat de dona* és d'una sensibilitat de color remarcable, i dels dibuixos triaria els números 19, 21, 22 i 28 del catàleg.

P. Elías

Es la primera vegada que veig pintures d'aquest artista, el qual celebra una exposició a la Sala Parés. Elías estima la gamma dels grisos, entre els quals assoleix transparències delicades i agradablement afinades. En la digitació preciosa de la seva pintura hi ha les principals qualitats, però també un dels defectes. Cal que aquest intel·ligent pintor controlli constantment el seu temperament analista, si vol defugir el decorativisme pictòric.

Les teles més reeixides, a la meua manera de veure, són les següents: *Paisatge a Montmartre*, *Boulevard des Italiens*, *Carreer del Marquès del Duero*, i el *Paisatge* número 15.

MÀRIUS GIFREDA

Una exposició d'art català a Nova York

Sabem que la casa Myrurgia està organitzant una exposició a Nova York d'obres seleccionades dels nostres millors artistes. Tractant-se de la casa Myrurgia, els dirigents de la qual són de provada solvència artística, augurem l'èxit. Manca, però, perquè aquest sigui efectiu, saber si els americans, a més a més d'entusiasmar-se, compararan la nostra pintura. Això, naturalment, no depèn dels organitzadors ni potser tampoc de la nostra pintura. Però de tots els llocs de la terra, prou sabem que Amèrica del Nord pot ésser un lloc on una exposició assoleix uns resultats *pràctics*. Per això, i per considerar sempre convenient l'exposició de les nostres produccions, felicitem la casa Myrurgia per l'empresa que està organitzant, i de la qual informarem més extensament als nostres lectors.

Homenatge a Josep Dalmau

En el Carlton Hotel de París s'ha celebrat un sopar homenatge al senyor Josep Dalmau, el conegut marxant de pintura de les Galeries Dalmau del Passeig de Gràcia. Entre els comensals hi havia noms de prestigi en el món de l'art: Comtessa de Noailles, Picasso, Rosenberg, Supervielle, Ozenfant, Le Corbusier, Josep Maria Sert, entre altres; prova de les simpaties que Dalmau conserva per fora.

Els qui han seguit l'obra de Josep Dalmau, trobaran just aquest homenatge. Avui dia que l'art d'avantguarda vol fer tant de soroll, cal recordar aquest home com un dels principals propulsors d'un altre, ja passat, art d'avantguarda, però no, per això, de menys intenció revolucionària.

Rebi el senyor Dalmau la nostra adhesió efusiva, per bé que sigui un xic tardana.

ARTUR CARBONELL

No tinc cap preferència. Segurament és conseqüència d'accontentar-me amb poca cosa. No necessito fagedes ni riuets; amb una eruga i un bri d'herba en tinc prou. Deixo per la kodak les lluminositats del mar a l'hora del crepuscle, i em quedo amb la ratlla de l'horitzó.

No tinc record d'haver passat per cap indret de Catalunya que no m'hagi captivat pel seus mil i un detalls d'excelsionat interès.

JULIÀ CASTEDO

La Costa Brava i especialment Cadaqués (potser perquè hi he pintat els meus millors paisatges). Té el meravellós gris de Madrid, i més bell pel mar.

Després prefereixo el paisatge dels voltants de Barcelona; de Castella, després de Madrid, Segòvia.

Es clar que en totes aquestes preferències ha d'influir el coneixement del país i, per tant, ens agrada més el paisatge on vivim; per això puc contestar més concretament a la pregunta dient: Cadaqués, i de Castella, Segòvia.

GUSTAU COCHET

Prefereixo els barris obrers, per la simple harmonia dels seus carrers i vivendes, per la profunda veritat que se'n desprèn, junt amb les fàbriques, temple modern, les ximeïnes de les quals reemplaçen els antics i anacrònics campanars.

CARME CORTÈS

El lloc de Catalunya que jo prefereixo per pintar és la província de Tarragona, cap a muntanya; perquè trobo el paisatge molt construït, molt de debò.

Em sap greu contestar així perquè jo crec que tots els paisatges són igual bons; el que cal és saber-los pintar. Ara, m'agrada la província de Tarragona perquè la coneix molt, potser demà m'agradarà la de Lleida, que és jo.

PERE CREIXAMS

L'ocell segueix la llei de la migració i periòdicament retorna al lloc que l'ha vist néixer. L'artista, infidel per necessitat o per fantasia, fuig, viatja, s'installa lluny del país; a la vegada, el país no deixa d'ésser en ell: és la substància que anirà a infantar i desenrotllar a fora, i quan pot, no ténint, com l'ocell, d'obeir raons mecàniques, guanya un ritme invariable, reprèn el vol retornant ric d'experiència quan toca el seu sol, i aquest contacte li fa revivir de nou tot un món; revé, exiliat voluntari, estroncant la font veritable de la inspiració.

Quin és el lloc que prefereixo de Catalunya? Tota ella prefereixo; és el meu país; quan hi vinc m'hi sento privilegiat i m'hi trobo més entusiasmat, i cada vegada és una raó nova d'estimar-lo. Potser la costa em consola i m'absorbeix a la vegada; sóc nascut a ciutat, on resplendeixen totes les vitalitats del Mediterrani; aqueix regust ningú no pot destruir-lo ni modificar-lo, és una cosa mal definida dintre l'home. Poussin no ha estat el pintor més francès del segle XVII tot i haver passat la major part de la seva vida a Itàlia? Corot no ha fet els paisatges més francesos a les vores del Tíber? Catalunya ha sempre retingut els seus fills que l'han expressada, la seva ànima feréstega, la seva llum subtil tenen difícilment l'equivalent, i el pintor que sent en ell l'essència d'aquest geni no pot trobar a fora un contacte tan viu per calmar el turment d'aquesta privació. Tota regla té una excepció i potser que en el moment actual no pot trobar estabilització; la nostra època ofereix aquesta particularitat que els motius no poden sortir, una ciutat capta en aquest moment les forces artístiques del món sencer i cada artista, carregat d'armes que el seu país li ha forjat i li ha ofert, pren part al torneig sensible. Potser que aquesta lluita no demana a aquell que vol entrar-hi una idea de tradició, i ell mateix dona la paraula que en tota llibertat perpetua.

Veieu, ja som lluny de la qüestió; però no tant: aquestes ratlles diran les raons de l'anar i venir, i les raons del meu amor pel meu país, que no para de viure en mi, per tots els llocs que coneix, els arbres, els boscos, les pedres, les cases, els camps, la mar, tot. ¿Per què escollir davant tantes riqueses? No podem abraçar-ho tot?

JAUME GUÀRDIA

Tot el paisatge de Catalunya m'agrada. A tot arreu on he estat he vist coses que per si soles m'haurien fet decidir agafar els pinzells de bona gana. Ara, de tots els indrets, el que més prefereixo és el paisatge de la costa, tant per les seves fines col·lacions en la part muntanyosa com per la seva vegetació i conreus, i sobretot el veure el blau del nostre mar en mig de turons plantats de garrofers, oliveres i atzavars que fistonegen les margeres dels vinyars, la trobo una cosa tan meravellosa, que dubto que es trobi enlloc més del món, que no sigui en aquesta nostra benedicta terra.

P. GUSSINYÀ

No hi ha cap dubte que el millor paisatge és el d'Olot, el que prefereixo.

J. G. JUNCEDA

No sé ben bé si tinc dret a contestar aquesta pregunta. Perquè ni sóc pintor, ni he dibuixat paisatge, del natural, més enllà de mitja dotzena de vegades. Els que poso en els meus dibuixos — sempre supeditats a les figures — són una mena de síntesis que em fabrica la memòria, de mil moments que he vist i sentit, però no copiat.

Encara no he trobat paisatge que em desagradés; tots, per una cosa o altra, els trobo igualment bells. I si faig sortir més sovint remembrances de la costa brava, és perquè hi passo els estius i, naturalment, els coneix més.

No comprenc que, en bona doctrina artística, pugui haver preferències; tots els paisatges són sants i bons... si s'està en gràcia de Déu.

RAFAEL LLIMONA

Qualsevol, amb tal que li porteu voluntat. Si he pintat tant a Olot, és perquè des que sóc al món cada any hi he anat, i amb 33 anys em penso que es poden conèixer tots els secrets. Compteu si li duré voluntat!

JOAQUIM MIR

La nostra Catalunya és un tot tan divers i tan endintre en mi, que pertot arreu m'hi franqueo bé. M'agrada la dolçor de Barcelona, els grocs de Tarragona, la riquesa de Lleida i la ufanía de Girona, i puc anar triant, triant: hi ha de tot en aquest bé de Déu, i allí on puc fer pintura amb tranquil·litat, figureu-vos... com el peix a l'aigua.

JOSEP MOMPOU

El paisatge de Catalunya que prefereixo és el de Barcelona.

M'agrada molt el mar, i de la costa catalana el Cap de Creus: Cadaqués i Port de la Selva.

M'agrada el paisatge de Barcelona per la seva varietat: el mar i la muntanya; el pla humit i la pineda; el port i els suburbis d'oposats aspectes.

M'agrada el Cap de Creus per la seva singular finor.

V. SOLÉ JORBA

El d'Olot i les Serres de Prades. El d'Olot per la seva finor i perquè és variat de temes, i el de les Serres de Prades per l'intens de color.

J. SUNYER

El de Sitges, quan a l'hivern la lluna neta i ajeguda del sol fa ressaltar les arestes d'aquest paisatge dur, sec i dolç alhora.

A l'estiu els Pirineus, molt avall, sentint saltar les aigües i remoure les fulles.

Però per pintar, solament pintar, cap lloc com ben tancat al taller de sempre.

J. TORRES GARCIA

Si la pregunta fos de quin paisatge prefereixo per estiuar, podria respondre, ja que que no m'és indiferent un lloc que un altre de Catalunya. Però, per pintar, ja és una altra cosa, perquè crec:

1. Que copiar qualsevulla realitat és una monstruositat — l'art és creació lliure.
2. Que no podent admetre en pintura més que les dues dimensions, que són les úniques ventables del quadre, dec sols admetre una imatge irreal que no vulgui ésser més que una imatge — però millor és que no hi hagi imatge.
3. Que l'art no deu guardar altra relació amb la natura que posem pel cas, la filosofia o la mecànica — l'art és dins l'universal.

MIQUEL VILLÀ

El paisatge del litoral barceloní. Perquè és el que he vist de petit. El prefereixo l'hivern, quan el cel blau és menys blau, i quan les línies ondulades del paisatge són nues de verd.

Despatx: Consell de Cent, 308. Caves: Liansà, 11

OINOS

Selectes vins del SINDICAT AGRÍCOLA DE VILARRODONA
Mistelles, Vinyes, Garnatxes i tota classe de vins generosos

Servei a domicili Telèfon 19414

**MOBILIARI D'ART
BUSQUETS**

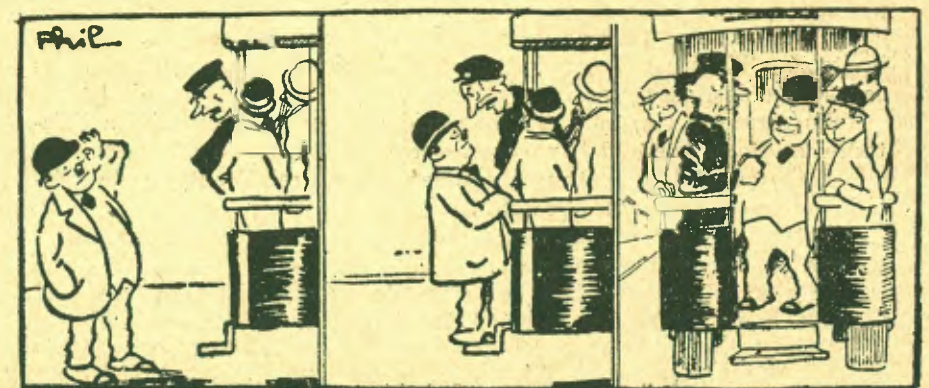
Decorador, mestre ebenista i tapisser. Objectes d'art i de fantasia per a obsequis. Sales d'Exposicions de Belles Arts.

Passeig de Gràcia, 36. Telèfon 16285
BARCELONA

L'automobilista. — Sí, senyor guàrdia, ho he fet expressament. Ja feia tres mesos que volia atrapar un xofer de camió que no estigués al volant.

(Candide.)

EL SORD

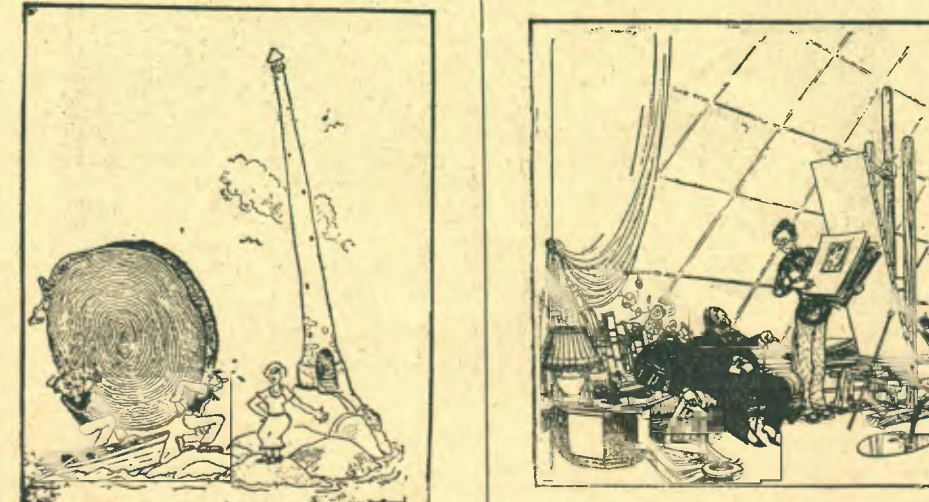
I. Complet. — II. Us dic que és complet. — III. Figureu-vos que em pensava que em deïeu que era complet.

(Ric et Rac.)

—I doncs, el tren ja no s'atura aquí?
— No, el maquinista està renyit amb el cap d'estació.

(Ric et Rac.)

UNA GRAN ADQUISICIO

La dona del guardafar ha comprat una estora per a l'escala.

(Judge.)

L'artista. — ¿Vol el retrat a l'oli, a la mina de plom o al pastel?
El nou ric. — Però... ¿no tindria alguna cosa més cara que tot això?...

(Passing Show.)

Feu fer els vostres gravats en la

UNIÓ DE FOTOGRAVADORS

CORTS, 481 : Telèfon 334211

Joiès i Relotjes

J. L. Roca

rambla del centre 33.
passatge bacardí, 2.

Exposició Internacional de Barcelona

Grans Festivals al ESTADI

AVUI DIJOUS, 30 de maig, a les quatre de la tarda

Gran festival de Hockey, Futbol i Atletisme

Wiener A. S. C. contra Selecció Catalana

Partit de Campionat de Lliga

C. D. Europa contra Athlètic Club de Bilbao

PREUS OFICIALS

Entrada general i especial Exposició	DUES PESSETES
Tribuna principal: Llotges superiors	Ptes. 35 —
» » terreny	» 30 —
» » Seients inferiors	» 6 —
» » superiors	» 5 —
» lateral: » especials inferiors	» 4 —
» » 1. ^a classe i circulars inferiors	» 3'50 —
» » davanteres i 1. ^a classe super.	» 4 —
» » 2. ^a classe i circulars	» 3 —
Nord i Sud, davanteres seients fixos	» 3 —
Nord i Sud, seients fixos i circulars	» 2'50 —

OBSERVACIONS

Totes aquelles persones posseïdores d'abonament, carnet, passe o invitació a l'Exposició, només hauran d'abonar l'entrada general o localitat que desitgin ocupar.

Es permetrà l'entrada a l'Exposició amb entrada especial a l'Estadi dues hores abans dels partits i durant la celebració d'aquests.

Els automòbils ocupats per persones que posseeixin entrada de l'Estadi, només pagaran dues pessetes.

Totes les nits, els Pavellons, jardins i avingudes de l'Exposició estaran profusament il·luminats.

Estaran oberts al públic el grup de construccions típiques del POBLE ESPANYOL i la secció d'Art Antic del Palau Nacional.

Durant aquesta setmana tindrà lloc l'obertura dels Palaus d'Agricultura, Metallúrgia i Força Motriu, Art Tèxtil i Vestit i el Pavelló de l'Estat Espanyol.

PREUS: Entrada general, 2 ptes. - Abonament de 25 entrades, 45 ptes. - Passes per a la temporada, 200 ptes.

Oberta fins a la una de la matinada

ESPORT FEMENI

Cinquanta anys enrrera, en la pista de tennis de Wimbledon. (Punch.)

AIGUA DE ROCALLAURA

La deu més rica del món

Si vostè pateix d'Albuminúria, Litiasis úrica (mal de pedra), Bronquitis parenquimatoses, Nefritis crònica, es curarà radicalment amb

AIGUA DE ROCALLAURA

S'expèn amb ampolles de litre i de mig litre i en garrafons de vuit litres

Distribuidors generals

FORTUNY, S. A.

CARRER HOSPITAL, 32, V. SALMERÓN, 133

ASSUMPTES FISCALS I ADMINISTRATIS

Director

Carles Ossorio

personal tècnic-contables

Laietana-18-pral.B

Especialitat industrial i utilitat

Abonaments

RAMON BES & C.^A

Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes y utilitatge per les Arts Gràfiques

Carrer Agullers, 1, i Via Laietana, 4

Telèfon 15524 - Apartat 896

Direcció telegràfica: DANIBES

BARCELONA

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correus: Apartat 190
Teleg.: "CARBUROS"

Mallorca, 234
BARCELONA

Telèfon 73013

CARBUR DE CALCI, Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corubion (Corunya) :: OXIGEN 99% DE PURESIA, Fàbriques a Barcelona i València :: ACETILEN DISOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid i València :: FERRO MANGANESI i FERRO-SILICI :: SOCARRIMAT i SECAT de fils i pessets seda, cotó i altres teixits :: CALEFACCIO INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

Pressupostos, estudis, consultes i assaigs, gratis

Demaneu

"BABY-LAX"

El millor

Laxant = Purgant

Subscriu-vos a MIRADOR

SETMANARI CATALA

Pelai, 62. - BARCELONA

BUTLETÍ DE SUBSCRIPCIÓ

En _____
que viu a _____
carrer _____ n.º _____ se subscriu a **MIRADOR**
pel preu fixat de 2'50 ptes. trimestre.

de _____ de 19 _____

Signatura

"ORTOPEDIA MODERNA"

Fill de B. CARCASONA

Taller i despatx: ESCUDELLERS BLANCS, 8. - Telèfon 10916

Braguers Reguladors

per a retenció absoluta de la trencadura.—Faixes de totes menes
Faixa-cotilla abdominal.—Models moderns

Cotilles Ortopèdiques

per a guarir o corregir les desviacions de l'esquena

Més de cinquanta anys de practica són la millor garantia

A l'ESTADI pel

Les més grans manifestacions esportives.

El camí més ràpid, econòmic i curt de l'Estadi, és pel Funicular de Montjuich, que funciona continuament.

LES MATEIXES TARIFES DEL FUNICULAR

Pujada: 35 cèntims - Baixada: 25 cèntims - Pujada i baixada: DOS RALS

Tocant a l'estació del Funicular s'hi han instal·lat despatxos d'entrades

A l'estació del Funicular (Paral·lel, xamfrà carrer Nou de la Rambla) hi deixen els tramvies de Circumval·lació, el de Sans-Port i el de Can Tunis, com també la línia d'autòmnibus Drassanes-Sant Andreu.